

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Економіко-гуманітарний факультет

(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Попова О.Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ ” 2023 року

Випускна кваліфікаційна робота

Магістр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему Забезпечення фінансової безпеки комерційних банків

Виконала: студентка 2 курсу, групи ФіКм-22

Спеціальності (напряму підготовки) 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Романова К. А.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Керівник к.е.н., доцент кафедри УФЕБ Катранжи Л.Л.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент _____
(підпис)

Луцьк – 2023 р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет економіко-гуманітарний

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

Освітній ступінь магістр

Напрямок підготовки (спеціальність) 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

_____/Попова О.Ю./

“ ____ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Романова Катерина Андріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Забезпечення фінансової безпеки комерційних банків»

керівник роботи Катранжи Леонід Леонідович, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «29» вересня 2023 року №496

2. Строк подання студентом проекту (роботи) «15» грудня 2023 року»

3. Вихідні дані до проекту (роботи) публікації вітчизняних і зарубіжних науковців з питань забезпечення фінансової безпеки банківського сектору, нормативно-правові акти щодо розрахунку рівня економічної безпеки, статистична і фінансова звітність банків, матеріали мережі інтернет

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень) рисунки, графіки, схеми, таблиці

6. Консультанти розділів проекту(роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ I	Катранжи Л.Л., доцент каф. УФЕБ	01.10.2023	29.10.2023
Розділ II	Катранжи Л.Л., доцент каф. УФЕБ	30.10.2023	20.11.2023
Розділ III	Катранжи Л.Л., доцент каф. УФЕБ	21.11.2023	05.12.2023

7. Дата видачі завдання «01» жовтня 2023 р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Видача завдання та складання плану випускної кваліфікаційної роботи	01.10.2023	Виканоно
2	Дослідження теоретичних джерел та підготовка розділу роботи	01.10.2023 - 29.10.2023	Виканоно
3	Аналіз функціонування банку та підготовка розділу	30.10.2023 - 20.11.2023	Виканоно
4	Дослідження практики вдосконалення механізму забезпечення фінансової безпеки банків та підготовки розділу	21.11.2023 - 05.12.2023	Виканоно
5	Оформлення роботи та подання на кафедру та підготовка до захисту	06.12.2023 - 15.12.2023	Виканоно

Студент

(підпис)

Романова К. А.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Катранжи Л. Л.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Романова К. А. Забезпечення фінансової безпеки комерційних банків / Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування, освітньопрофесійна програма підготовки «Фінанси і кредит». – ДВНЗ ДонНТУ, Луцьк, 2023.

Актуальність забезпечення фінансової безпеки комерційних банків визначається сучасним економічним контекстом. Глобальні фінансові ринки, економічна нестабільність, технологічні інновації та зміни в регуляції є ключовими факторами, які критично впливають на безпеку банківської системи та на державу в цілому. Це обумовлює необхідність виявлення загроз та рівня забезпечення безпеки для банків в цілому.

У першому розділі випускної кваліфікаційної роботи проведено дослідження сутності, завдань і елементів забезпечення фінансової безпеки банків. Виокремлено основні загрози банківській сектору України та переглянуто стратегії управління ризиками. У другому розділі роботи здійснено оцінку рівня сучасного стану забезпечення фінансової безпеки фінансово-кредитних установ та проведено комплексний аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк» за даними фінансової і статистичної звітності 2019-2023 рр. Третій розділ присвячено розробці рекомендацій щодо удосконалення оцінки рівня фінансової небезпеки з апробацією в умовах АТ КБ «Приватбанк».

Результатом виконання кваліфікаційної роботи є формування основних інструментів забезпечення фінансової безпеки банку, удосконалення методики оцінки рівня безпеки установ, а також розробка діагностичного інструментарію.

Ключові слова: банк, фінансова безпека, загрози, ризики, управління, індикатори, стабільність банку, банківська система, ефективність, нормативи, комерційний банк.

ANNOTATION

Romanova K. A. Ensuring the financial security of commercial banks / Final qualification work for the degree of «Master» in the specialty 072 Finance, Banking and Insurance, educational and professional training program «Finance and Credit». – SHEI DonNTU, Lutsk, 2023.

The relevance of ensuring the financial security of commercial banks is determined by the modern economic context. Global financial markets, economic instability, technological innovation and changes in regulation are key factors that critically affect the security of the banking system and the state as a whole. This determines the need to identify threats and ensure the level of security for banks as a whole.

In the first section of the final qualification work, a study of the essence, tasks and elements of ensuring the financial security of banks was conducted. The main threats to the banking sector of Ukraine are highlighted and risk management strategies are revised. In the second section of the work, an assessment of the current state of ensuring the financial security of financial and credit institutions was carried out and a comprehensive analysis of the activities of JSC KB "Privatbank" was carried out based on the data of financial and statistical reporting for 2019-2023. The third section is devoted to the development of recommendations for improving the assessment of the level of financial risk with approval under the conditions of JSC CB "Privatbank".

The result of the qualification work is the formation of the main tools for ensuring the bank's financial security, the improvement of the methodology for assessing the level of security of institutions, as well as the development of diagnostic tools.

Key words: bank, financial security, threats, risks, management, indicators, bank stability, banking system, efficiency, standards, commercial bank.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ.....	9
1.1 Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки.....	9
1.2 Систематизація загроз фінансовій безпеці комерційних банків.....	18
1.3 Індикатори оцінки фінансової безпеки банківської системи та банківської діяльності в Україні.....	26
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	32
2.1 Аналіз сучасного стану забезпечення фінансової безпеки банківського сектору України.....	32
2.2 Аналіз діяльності АТ КБ «ПриватБанк».....	44
2.3 Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «ПриватБанк».....	49
Висновок до розділу 2.....	59
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ.....	61
3.1 Науково-методичні рекомендації щодо удосконалення оцінки рівня фінансової небезпеки банку на основі прогнозування імовірності дефолту.....	61
3.2 Структурування банківських «портфелів» як інструмент як основний інструмент забезпечення фінансової стабільності і безпеки банку.....	69
3.3 Управління ліквідністю у забезпеченні фінансової безпеки банку ...	74
Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ.....	83
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....	86
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Дослідження фінансової безпеки банківського сектора в умовах воєнного стану в Україні є важливим аспектом для виявлення потенційних загроз і ризиків, які можуть вплинути на фінансову стабільність банків. Ефективне управління фінансовою безпекою окремих комерційних банків забезпечить безперебійне функціонування банківської системи в цілому.

Сучасне складне макрофінансове середовище призвело до значного збільшення кількості нових, нестабільних та непередбачуваних змін у функціонуванні вітчизняної банківської системи. У зв'язку з цим виникає потреба в удосконаленні існуючих механізмів забезпечення безпеки банківської системи та об'єктивній і достовірній оцінці її стану, проте комплексні знання щодо сутності фінансової безпеки банківської системи, її складових, класифікації видів та застосування комплексу підходів до оцінки її рівня є логічно незавершеними.

Дослідження різних аспектів фінансової безпеки банків знайшли відображення в наукових працях таких вітчизняних економістів, як: Ю. Самура, Н. Кульчицька, М. Барилюк, В. Боженко, О. Семенко, О. Барановський, А. Лісняк, О. Костюченко, О. Коковіхіна, А. Малервейн, Н. Ситник, В. Дубницький, В. Кременець, І. Овчарук, І. Постирнак, Є. Заїграєв, Є. Мордань та ін. Разом з цим, значна кількість проблем фінансової безпеки в діяльності банків висвітлена недостатньо і вимагає подальшого їх дослідження та пошуку шляхів вирішення

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження та аналіз засобів та стратегій забезпечення фінансової безпеки банків з метою визначення ефективних методів управління ризиками та забезпечення стійкості банківського сектора.

Зазначена мета обумовила постановку таких задач:

- визначити сутність, завдання та стратегії фінансової безпеки банків;
- аналіз впливу макроекономічних факторів на фінансову безпеку банків;

- дослідження та класифікація ризиків, що впливають на банківську діяльність;
- огляд інструментів управління ризиками;
- детальна оцінка рівня фінансової безпеки банківських систем;
- вивчення та дослідження інструментів забезпечення ліквідності та капіталу банків;
- розробка рекомендацій щодо поліпшення фінансової безпеки банків.

Об'єктом дослідження є система управління ризиками банківського сектора в контексті забезпечення їхньої фінансової безпеки.

Предмет дослідження - теоретичні положення і методичні підходи до забезпечення фінансової безпеки банківських установ.

Теоретичну базу даного дослідження складають монографії, підручники, статті вітчизняних і зарубіжних науковців у фахових періодичних виданнях з проблем визначення забезпечення фінансової безпеки банківської системи.

Інформаційну основу дослідження становлять нормативно правові акти, що регулюють банківську діяльність, регулювання і нагляд, статистичні дані Національного банку України, Міністерства Фінансів України, звітність фінансово-кредитних установ.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ

1.1 Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки

Підтримка фінансової безпеки в банківському секторі сприяє ефективному функціонуванню економіки, оскільки банки є основними учасниками передачі капіталу і фінансових ресурсів. Забезпечення безпеки важливо не тільки на національному рівні, але і в контексті міжнародного співробітництва, щоб не чинити руйнівного впливу на глобальну економічну систему.

Фінансова безпека - це стратегічний елемент, що визначає готовність держави вирішувати економічні проблеми. Це включає не тільки захист фінансових інтересів, але й управління ризиками, що сприяє стабільності та ефективності фінансово-економічної системи для забезпечення довгострокового економічного розвитку. Фінансова безпека також забезпечує адаптивність і стійкість національної фінансової системи і дозволяє створювати відповідні механізми реагування на зміни в економічному середовищі. Це важливо для підтримки стійкості в умовах економічної нестабільності та глобальних викликів [1].

Фінансова безпека окремих банків тісно пов'язана з фінансовою безпекою банківської системи. Окремі проблеми банківської системи тісно пов'язані, а безпека окремих банків тісно пов'язана з безпекою всієї банківської системи. Залежність безпеки окремих банків від безпеки банківської системи обумовлена різноманіттям інтересів суб'єктів ринку банківських послуг, прагненням учасників ринку збільшити свій прибуток, гострою конкуренцією, обмеженими фінансовими резервами банків і джерелами їх формування. Кредитно - фінансовий сектор, підвищений ризик банківських операцій в сучасних умовах.

Визначення «банківська фінансова безпека» з'явилося завдяки внеску вчених та експертів у галузі фінансів та банківської справи. Автори визначають цей термін за допомогою різних інвестиційних термінів (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1-Тлумачення поняття фінансової безпеки в банках

Автор	Визначення
Самура Ю. О., Кульчицька Н. С. [2]	Фінансова безпека банків є важливою складовою національної безпеки, стану фінансових установ, що характеризується врівноваженістю і стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз, здатністю генерувати достатні фінансові ресурси для досягнення цілей і забезпечення сталого розвитку.
Гребенюк, Н. О. [3]	Фінансова безпека банків - це стан банків, які мають здатність ефективно протистояти існуючим загрозам діяльності банків, передбачати і запобігати можливим ризикам, а рух фінансових потоків є стійким і достатнім для реалізації стратегій сталого розвитку.
Барилук М. М.[4]	Фінансова безпека банків є динамічною категорією і зазнала змін під впливом багатьох соціально-економічних, політичних, технологічних, конкурентних факторів.
Вудвуд В.В., Стельмах Я.В. [5]	Фінансова безпека банку - це стан, при якому установа стабільно і збалансовано реагує на вплив зовнішніх і внутрішніх загроз, що виникають в ході здійснення його діяльності, і його здатність генерувати достатні фінансові ресурси для досягнення своїх цілей і забезпечення свого сталого функціонування.
Коковіхіна, О.О., Малервейн А. А. [6]	Фінансова безпека банку-захист інтересів клієнтів, власників, співробітників і керівників банку від внутрішніх і зовнішніх загроз; організація заходів щодо запобігання можливих загроз його діяльності; стан його зовнішнього і внутрішнього середовища.

Джерело: складено автором за [2, 3, 4, 5, 6]

Важлива особливість інтерпретації поняття фінансової безпеки банків показана на рис. 1.1.

Підводячи підсумок думку вчених, слід зазначити, що поняття "фінансова безпека банків" відноситься до заходів, спрямованих на забезпечення стабільності фінансового становища фінансових інститутів і являє собою комплексний підхід до резервування. Фінансова безпека передбачає постійний моніторинг ринкової кон'юнктури. Здатність адаптуватися до змін регулювання

та ефективно взаємодіяти з економічними факторами для підтримки стабільності фінансової установи.

Рис. 1.1 - Ключові особливості поняття «фінансова безпека банків»

Джерело: складено автором за [7]

Фінансова безпека комерційного банку - це сукупність умов, при яких дії або ситуації, потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку, запобігаються превентивними заходами або знижуються до такого рівня, при якому вони не можуть завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, зберегти і відтворити його майно та інфраструктуру і перешкоджати банку в досягненні його статутних цілей. Стан захисту фінансових інтересів комерційних банків, їх фінансова стабільність і середовище, в якому вони здійснюють свою діяльність [8].

Фінансова безпека комерційних банків зазвичай ґрунтується на ефективному управлінні ризиками, стабільності активів, забезпеченні ліквідності

та дотриманні нормативних вимог. Ключові аспекти включають кредитування, ринки, управління операційними ризиками та збалансований портфель активів. Фінансова безпека комерційних банків включає в себе не тільки ефективне управління ризиками і стабільність активів, але і дотримання вимог до капіталізації, які є ключовими для забезпечення відповідності нормативним стандартам і ведення великих фінансових операцій. Комерційні банки також можуть ефективно взаємодіяти з центральними банками та іншими фінансовими установами для забезпечення стабільності всієї банківської системи.

Крім того, фінансова безпека комерційних банків залежить від стратегічного управління та адаптації до змін економічного середовища. Це включає розробку інноваційних продуктів та послуг, адаптацію до технологічних змін та вивчення тенденцій ринку. Успішна фінансова безпека дозволяє комерційним банкам діяти як стійкі суб'єкти господарювання та сприяти фінансовій стабільності та розвитку економіки в цілому.

Лісняк А. Є. у дослідженні [9] визначено організаційні засади забезпечення фінансової безпеки банків. Формування стратегії фінансової безпеки банку засноване на:

- взаємозв'язки між стратегією фінансової безпеки та фінансовою стратегією (стратегією управління активами та пасивами банків);
- стратегії управління власними коштами;
- стратегія управління банківськими ризиками) та загальної стратегії розвитку банку;
- економічна і політична ситуація в країні;
- рівень розвитку та взаємозв'язку фінансових ринків;
- рівень законодавчого та нормативного регулювання банківської діяльності;
- рівень фінансового ризику.

Стратегія фінансової безпеки банку зазвичай включає кілька важливих аспектів. Перший - це ретельний аналіз та управління ризиками, особливо кредитним ризиком, ринковим ризиком та операційним ризиком. Крім того, слід розробити ефективні системи внутрішнього контролю для запобігання шахрайству та фінансових порушень. Для забезпечення прозорості та точності фінансової інформації важливо встановити суворі стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Банкам також слід активно вивчати і впроваджувати сучасні технології кількісного та якісного аналізу фінансових операцій. Невід'ємною частиною стратегії є виконання всіх законодавчих і регулятивних вимог і взаємодія з контролюючими органами. Ці фактори допомагають банкам розвивати стійкість до економічних коливань.

Давайте докладніше розглянемо стратегію фінансової безпеки банку на рис. 1.2.

Рис. 1.2 – Систематизація стратегій забезпечення фінансової безпеки банку

Джерело: складено автором за [9]

Описана вище систематизація стратегії фінансової безпеки банку містить загальний огляд існуючої стратегії і може бути адаптована до конкретних цілей і завдань. У нашому випадку було визначено п'ять ключових стратегій: стратегія зростання, стратегія відбору, стратегія адаптації та стратегія трансформації.

Метою забезпечення фінансової безпеки банків, як правило, є збалансована стратегія управління ризиками, ефективне управління фінансовою діяльністю та підтримка стабільності банківської системи. Мета безпеки досягається через виконання відповідних завдань. До них належать [10]:

- захист законних інтересів банку та його співробітників;
- виявлення внутрішніх, зовнішніх причин і умов, які можуть сприяти заподіянню банку, його працівникам, клієнтам і акціонерам матеріальної, моральної та іншої шкоди, перешкоджати їх нормальній діяльності;
- профілактика та попередження правопорушень і злочинних посягань на власність і персонал банку;
- своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз банку, оперативне реагування елементів його структури та вжиття заходів щодо нейтралізації небезпеки;
- виявлення та формування причин і умов, сприятливих для реалізації банком своїх основних інтересів;
- виховання та навчання персоналу банку з питань безпеки;
- послаблення шкідливих наслідків від акцій конкурентів або злочинців з погіршення стану безпеки банку;
- збереження й ефективне використання фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів банку.

Актуальність забезпечення фінансової безпеки банків має велике значення в сучасних умовах, оскільки банківський сектор знаходиться під великим тиском різних зовнішніх і внутрішніх факторів. Збільшення числа кіберзагроз, економічна нестабільність, зміни в регулятивному середовищі і несподівані події

можуть мати істотний вплив на фінансове становище банків. Тому постійне оновлення стратегій і заходів щодо забезпечення фінансової стабільності важливо для успішної роботи Банку в сучасних умовах.

Фінансова безпека банку також визначається наступними факторами [11]:

- переважання моделі розвитку банку;
- ступенем узгодженості цілей банківського сектору та національної економіки в цілому;
- структура елементів банківського сектору (фактична наявність системно важливих банків, банківських груп, переважання універсальних чи спеціалізованих комерційних банків);
- асиметричність розвитку банківського сектору та реального сектору економіки;
- монополія банків на окремі види операцій (переважно депозитні, обмінні та платіжні послуги);
- межі адміністративного захисту прав позичальників комерційних банків з боку центрального банку та спроможність регіональних управлінь центрального банку розглядати скарги споживачів банківських послуг по суті;
- рівень реагування на відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом;
- посилення глобалізації;
- рівень юридичного супроводу та перевірки банківських договорів і контрактів; касова, податкова та платіжна дисципліна; діяльність кредиторів банку щодо стягнення заборгованості; маркетингові стратегії комерційних банків;
- державне регулювання діяльності комерційних банків.
- накопичений досвід забезпечення фінансової безпеки в контексті соціально-економічних, політичних та правових реалій;
- ступінь комплексності досліджень існуючих та потенційних проблем;
- розвиненість доктринальних досліджень у цій сфері;

- рівень фінансової грамотності існуючих та потенційних клієнтів.

Для забезпечення фінансової безпеки банків необхідно вирішувати наступні питання [12]:

- забезпечення належної фінансової стійкості та незалежності комерційних банків;
- підтримка технічної незалежності та конкурентоспроможності, формування високого технічного і технологічного потенціалу;
- оптимізація організаційної структури, постійне вдосконалення функцій управління;
- правовий захист усіх видів діяльності банку; захист інформаційного середовища банку;
- створення умов для безпечної роботи працівників банку; збереження та ефективне використання фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів банку.

Аналіз основних аспектів фінансової безпеки в банківському секторі охоплює ретельне вивчення різних факторів, що визначають стабільність і надійність банківської системи. Основними аспектами є :

1. Ліквідність: ліквідність є важливим аспектом фінансової безпеки. Банки повинні мати достатню кількість грошових ресурсів або здатність швидко конвертувати активи в готівку для виконання своїх фінансових зобов'язань. Аналіз ліквідності містить розгляд балансу, обсягу депозитів і управління портфелем активів і пасивів.

2. Кредитний ризик: аналіз кредитного ризику полягає в оцінці ймовірності неповернення позикових коштів. Банкам необхідно визначати кредитоспроможність своїх клієнтів і ефективно управляти ризиками, пов'язаними з наданням кредитів.

3. Ринковий ризик: ринковий ризик включає коливання процентних ставок, ризик зміни обмінного курсу та ризик зміни курсу цінних паперів. Банки повинні

вміло управляти цими ризиками, щоб уникнути негативного впливу на фінансові показники.

4. Операційний ризик: цей аспект фокусується на втратах, які можуть бути пов'язані з дефектами в системах, процесах або людськими факторами. Забезпечення ефективного управління операційними ризиками передбачає впровадження відповідних систем і засобів контролю.

5. Капіталовкладення та фінансова стійкість: визначення оптимального рівня капіталовкладень відображає здатність банку протистояти фінансовим труднощам і стрес-тестам. Забезпечення належного капіталу є ключем до стабільності та фінансової безпеки банку.

6. Відповідність нормативним вимогам: дотримання бухгалтерського обліку та нормативних вимог є ключем до забезпечення фінансової безпеки. Банки повинні відстежувати зміни в законодавстві, і своєчасно вносити необхідні зміни.

Загалом, ці аспекти сприяють створенню стратегій та планів дій, щоб забезпечити фінансову безпеку та ефективність банку в умовах фінансових труднощів чи економічної нестабільності.

Таким чином, важливо забезпечити фінансову безпеку банку для підтримки стабільності банку і довіри його клієнтів. Це допоможе уникнути фінансових криз, підвищить ймовірність виконання фінансових зобов'язань і сприятиме довгостроковому успіху банків. Заходи, спрямовані на забезпечення фінансової безпеки, допомагають управляти ризиками, адаптуватися до змін у фінансовому середовищі і забезпечувати стабільність і ефективність функціонування банків. Сильні та стабільні банки можуть відігравати активну роль у кредитуванні компаній та стимулюванні інвестицій та економічного зростання.

1.2 Систематизація загроз фінансовій безпеці комерційних банків

Актуальність загроз фінансовій безпеці комерційних банків визначається сучасним економічним контекстом. Глобальні фінансові ринки, економічна нестабільність, технологічні інновації та зміни в регуляції є ключовими факторами, які можуть впливати на безпеку банківської системи.

Систематизуємо основні загрози банку на рис. 1.3.

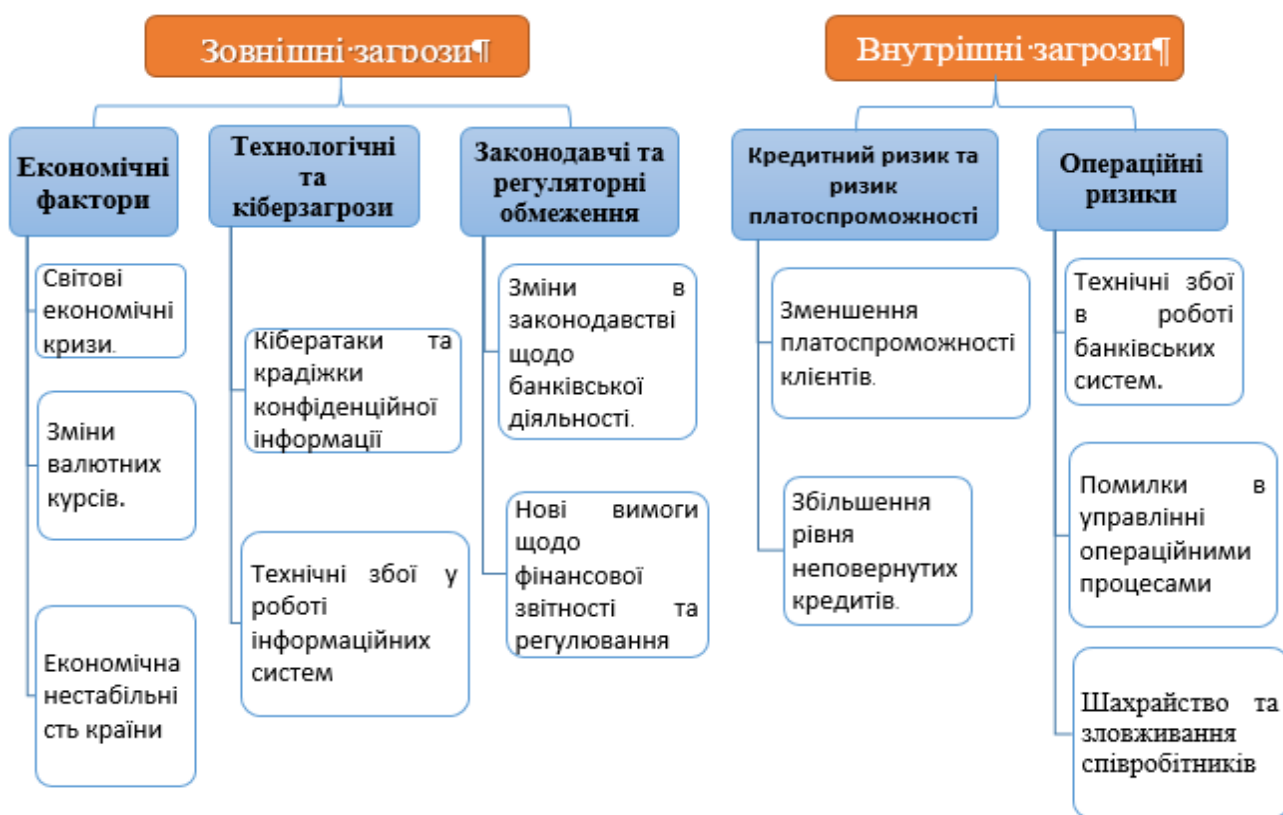

Рис. 1.3 - Найбільш типові загрози фінансовій безпеці комерційних банків

Джерело: складено автором за [13]

Як зазначає М.-М. Барилюк, «правильне розуміння та розмежування чинників, ризиків, загроз та небезпек є основою прийняття стратегічних управлінських рішень при розробці ефективної стратегії забезпечення фінансової безпеки» [14].

До сучасних зовнішніх загроз, що впливають на рівень безпеки банківських установ, можемо віднести:

- глобальні загрози (світова фінансова криза; зниження індексів провідних фондових бірж світу, що автоматично призводить до зниження ринкової вартості акцій, що перебувають у обігу на вітчизняних фондових майданчиках, тощо);

- правові загрози (недосконалість нормативно-правової бази, часті зміни законодавства, неефективність правової системи у регулюванні корпоративних спорів, оскарженні регуляторних актів);

- політичні загрози (політична нестабільність у країні);

- інституційні загрози (зміна кількості та повноважень державних контролюючих та регулюючих органів). Великий держапарат та бюрократія, надмірне держрегулювання, корупція, у тому числі при складанні та виконання держзамовлень, недостатня прозорість прийнятих рішень на державному та місцевому рівнях влади, політична залежність судової системи призводять до значних збитків та знижують рівень безпеки суб'єктів підприємництва;

- галузеві загрози (економічний спад у галузі чи економіці країни загалом, зниження прибутковості галузі, зниження попиту продукцію, криза неплатежів тощо.);

- ринкові загрози (зростання інфляції, зміна процентних ставок, коливання курсів) іноземних валют, коливання українських фондових індексів, зростання цін на енергоносії та ін.).

Із Збільшенням значення ІТ у бізнесі зростає кількість інструментів та технологій, а отже і зовнішні загрози банку. Нові тенденції реалізації корпоративних загроз у кіберпросторі можуть призвести до фінансових збитків компанії. Одним з популярних способів нанесення прямої шкоди компаніям та банкам є DDoS-атаки. Кіберзлочинці постійно розробляють нові способи проведення таких атак. В результаті DDoS-атак часом на кілька днів виводяться з ладу зовнішні веб-ресурси банків. У таких випадках клієнти не тільки не можуть

скористатися послугами атакованого банку, що завдає йому прямих фінансових збитків, але й нерідко зовсім відмовляються від них на користь більш надійного банку, що веде до зменшення бази клієнтів та довгострокових фінансових втрат.

Кібератаки зазвичай спрямовані на слабкі сторони системи або її конструкції, які дозволяють зловмисникові для виконання зловмисних інструкцій, отримати несанкціонований доступ до даних, а також здійснення різних атак типу «відмова в обслуговуванні».

У переважній більшості випадків кібератаки у фінансовому секторі здійснюються за участю таких суб'єктів як [15]: хакери та хактивісти, мотивами яких є цікавість, привернення уваги, помста, порушення норм соціальної справедливості тощо. Хакери зазвичай використовують вже наявний інструментарій, базові сценарії або веб-ресурси; злочинці та шахраї, які націлені виключно на отримання фінансових ресурсів. Дана група шахраїв можуть розробляти власні програмні інструменти для здійснення кіберзлочину; держава та її шпигуни, які здійснюють незаконну діяльність з метою оборони, встановлення геополітичних інтересів, впливу на громадську думку на національному на міжнародному рівнях та інше.

До внутрішніх загроз банку можемо віднести: витік платіжних даних, зловживання доступом, витік комерційної таємниці (дані про міжбанківські операції, маршрути інкасаторських) автомобілів, маркетингові плани, розрахунки собівартості банківських продуктів, стратегії розвитку), витік персональних даних, нецільова поведінка персоналу (шахрайство, кримінальні дії з використанням інфраструктури роботодавця, поширення небажаної інформації, несанкціоноване спілкування з пресою та конкурентами, саботаж, змови з метою розкрадання інформаційних чи матеріальних активів, отримання «відкатів»), витік ноу-хау.

Ситник Н.С. [16] наводить такі внутрішні загрози для комерційних банків: незбалансована структура активів і пасивів, ризикована кредитна політика,

недостатній рівень інноваційної активності, низька довіра до банківського персоналу, нестача ліквідних активів, відсутність стратегічного менеджменту та ефективного маркетингу. Зовнішні загрози: високий рівень конкуренції, недовіру до банків, неефективну політику НБУ та несприятливі політичні та соціальні умови.

Управління зниженням ризиків є важливою складовою діяльності банківської установи, але іноді можуть виникати помилки чи недоліки в цьому процесі. Ось деякі типові помилки, які можуть траплятися в управлінні зниженням ризиків банківської установи [17]:

- прийняття ризику. Банки визнають потенційні втрати прийнятними і не вживають спеціальних заходів для мінімізації ризику;
- уникнення ризику. Відмова банком від використання встановленого програмного забезпечення, яке суттєво порушує вимоги інформаційної безпеки;
- обмеження ризику. Банк запроваджує спеціальні заходи контролю, які знижують ймовірність реалізації загрози ІА або зменшують наслідки цієї реалізації;
- передача ризиків. Банк створює умови для компенсації потенційних збитків шляхом передачі ризиків третім особам.

Помилки в управлінні зниженням ризиків банку можуть мати потенційно серйозні наслідки, які впливають на фінансову стабільність, репутацію та відносини з клієнтами та регуляторами. Деякі з можливих наслідків включають:

1. Фінансові втрати. Недооцінка ризиків може призвести до великих фінансових втрат через невдачі в кредитуванні, інвестиціях або інших фінансових операціях.
2. Погіршення репутації. Неефективний механізм управління ризиками може призвести до втрати довіри клієнтів та інших зацікавлених сторін.
3. Юридичні проблеми. Недотримання вимог законодавства та регуляторних стандартів може викликати правові проблеми та штрафи.

4. Втрата клієнтів. Негативні випадки та втрати можуть призвести до втрати клієнтів, які втрачають довіру до банку.
5. Зниження ринкової цінності. Виявлення серйозних ризиків може призвести до зниження ринкової цінності акцій та рейтингів банку.
6. Збільшення витрат. Управління наслідками ризиків може вимагати значних витрат на виправлення ситуації та вдосконалення систем безпеки.
7. Системні проблеми. Помилки в управлінні ризиками можуть мати системні наслідки для всього банківського сектора або економіки в цілому.
8. Штрафи та санкції. Невідповідність регуляторним вимогам може призвести до накладання штрафів та санкцій, що негативно впливає на фінансовий стан банку.
9. Загрози кібербезпеки. Втрати конфіденційної інформації та ін.

Оскільки загрози існують, необхідно вживати певних заходів для їх усунення. Загалом, забезпечення ФББС можливе на основі різних підходів, зокрема [18]:

- функціонально-ресурсного (з огляду на необхідність забезпечення повноцінної функціональної і ресурсної / потокової збалансованості БС комплексом заходів захисного характеру);

- директивного (з огляду на відсутність дієвих саморегулювальних засад КБ забезпечення своєї фінансової безпеки, а відтак необхідність унормування перебігу цих процесів);

- індикативного (з огляду на необхідність планування вживаних дій / заходів і наявності обґрунтованих критеріїв, а також кількісних і якісних індикаторів, що свідчать про стан, ступінь досяжності оптимального рівня ФББС);

- пруденційного, орієнтованого на реалізацію міжнародних угод (наприклад, захист інвесторів, вкладників, держателів полісів чи довірених осіб постачальника фінансової послуги);

- ризик-орієнтованого (з огляду на необхідність запобігання / мінімізації / усунення численних ризиків функціонування БС); поведінкового (з огляду на розгляд забезпечення ФББС як інституційно спрямованого самостійного виду професійної діяльності);

- системно-синергетичного (з огляду на як існуючими тенденціями нерівноваги й нестабільності різних елементів БС, так і наявністю численних підходів до їх подолання). Важливе місце в цій сфері належить і здійсненню ґрунтовного компаративного (стосовно забезпечення ФББС зарубіжних країн / порівняння із середньосвітовими параметрами функціонування БС і ФБ інших сегментів вітчизняного фінансового сектору) аналізу забезпечення ФББС національної економіки.

На думку Крутько М. А., найбільш ефективними заходами для забезпечення фінансової безпеки в Україні є наступні [19]:

1. Перш за все, вдосконалення нормативно-правової бази регулювання фінансової безпеки в Україні.

2. Удосконалити нормативно-правову базу регулювання фінансової безпеки в країні шляхом прийняття профільного закону "Про основи фінансової безпеки в Україні" та ухвалення "Концепції та стратегії фінансової безпеки держави";

3. створити ефективну організацію та систему заходів, спрямованих на боротьбу з корупцією

4. Забезпечити залучення іноземних інвестицій шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату

5. Врахувати зарубіжний досвід та імплементувати міжнародні стандарти в національне законодавство для забезпечення фінансової безпеки;

6. Створити умови для виведення коштів з тіньової економіки;
7. Удосконалення регулювання кредитно-банківської системи.

На сучасному етапі уповільнення розвитку економіки України на забезпечення розвитку банківської діяльності можуть впливати загрози пов'язані з війною в Україні. Умовно їх можн представити як [20]:

- військові та техногенні ризики;
- загроза військових дій (відсутність чітких процедур переведення банківського обслуговування Збройних Сил України з мирного на воєнний час);
- ризик інфляційних процесів;
- ризик розвитку тіньового сектору;
- ризик підвищення ставок рефінансування;
- ризик банкрутства банків;
- ризик відтоку капіталу з України;
- ризик втрати банками ліквідності;
- ризик масових звільнень;
- ризик зростання загрози корупції при розподілі державних коштів - Ризик девальвації національної валюти
- ризик неспроможності економіки сплачувати відсотки за боргами тощо.

Розглядаючи аспекти економіко-правових загроз банків в період воєнного стану Дубницьким В. П, було виокремлено методи протидії сучасним загрозам в Україні [21]:

Деолігархізація, демонополізація економіки, захист економічної конкуренції, спрощення та оптимізація податкової системи, створення сприятливого бізнес-середовища та умов для ведення бізнесу.

Захист економічної конкуренції, спрощення та оптимізація податкової системи, сприятливе бізнес-середовище та прискорення технологічних інновацій.

Ефективне застосування спеціальних економічних заходів та інших обмежувальних заходів (санкцій).

Недопущення домінування капіталу держав-агресорів у стратегічних галузях промисловості.

Забезпечення готовності економіки до збройних нападів на Україну.

Розвиток оборонної промисловості як потужного високотехнологічного сектору економіки в умовах інноваційної модернізації.

Юридичний захист міжнародних інституцій майнових інтересів фізичних і юридичних осіб України, порушених росією.

Ефективне використання бюджетних коштів, міжнародної економічної допомоги.

Стабілізація банківської системи, забезпечення прозорості грошово-кредитної політики, забезпечення довіри до вітчизняних фінансових установ.

Стабілізація банківської системи, забезпечення прозорості монетарної політики, довіри до вітчизняних фінансових установ.

Виявлення фінансових загроз для банків - це безперервний та адаптивний процес. Зміни в економічних умовах, технологічні та регуляторні зміни та інші фактори можуть впливати на характер ризиків, з якими стикаються банки з плином часу. Важливою частиною ефективного анбандлінгу є систематичний моніторинг та перегляд стратегій управління ризиками. Банки повинні бути готові адаптувати свій підхід до управління ризиками до нових викликів і можливостей. Розпізнаючи зовнішні та внутрішні загрози, банківські установи можуть сформувати надійну систему протидії цим загрозам та мінімізувати наслідки їх впливу. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що банки постійно стикаються з численними загрозами.

1.3 Індикатори оцінки фінансової безпеки банківської системи та банківської діяльності в Україні

Зіткнувшись з новими викликами та зовнішніми загрозами, банки балансують між прибутком і ризиком. Вони починають трансформувати свої бізнес-моделі з урахуванням можливих порушень основних вимог до ведення банківського бізнесу. Часом менеджмент може неадекватно оцінювати ризики та можливі втрати, наражаючи банк на нестабільність, низькі результати діяльності та втрату рівноваги. Аргументом на користь цієї тези є те, що за останні роки фінансовий стан навіть найбільших вітчизняних банків погіршився.

Економічні нормативи банківської діяльності є обов'язковими для розрахунку й дотримання усіма банками. Ст.4 Закону України «Пробанки і банківську діяльність» встановлює, що Національний банк здійснює регулювання діяльності банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення операцій, що проводяться цими банками [22].

З метою забезпечення та підтримання стабільності банківської системи, а відтак фінансової системи та макроекономічної стабільності, має здійснюватися постійний моніторинг дотримання вимог та їх оперативне коригування в банківському секторі та їх оперативне коригування. Дотримання економічних нормативів українськими банками, обумовлюється управлінням безпекою банківського сектору. Нормативи забезпечують стабільне управління ризиками та своєчасне виконання банками своїх зобов'язань перед вкладниками, а також запобігають втраті капіталу через необґрунтований розподіл управлінських ресурсів притаманних банківській діяльності. Економічні нормативи є важливим елементом обачного регулювання банківської діяльності в Україні.

Класифікуємо та розглянемо ознаки, які характерні для економічних нормативів банку в табл. 1.2.

Табл. 1.2 – Характерні ознаки економічних нормативів НБУ

Норматив	Характеристика показника
Нормативи капіталу	
Н1	норматив регулює мінімальні вимоги до капіталу, які банк повинен утримувати для забезпечення фінансової стабільності та здатності витримувати ризики
Н2	норматив визначає відсоток, який має складати загальний регулятивний капітал відносно ризикованих активів та зобов'язань банку
Н3	норматив призначений для забезпечення відповідності рівня капіталу ризикам, з якими зустрічається банк у своїй діяльності
Нормативи ліквідності	
Н6	норматив включає в себе вимоги до певного рівня ліквідних активів, які банк повинен утримувати для забезпечення спроможності вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання в короткостроковому плані
Нормативи кредитного ризику	
Н7	норматив визначає, який максимальний обсяг кредитного ризику банку може бути взяти на себе щодо одного конкретного контрагента чи позичальника. Цей норматив служить для обмеження концентрації ризиків та забезпечення рівноваги в портфелі кредитів банку
Н8	встановлює вимоги щодо великих кредитів, які банк може видавати одному контрагенту чи групі пов'язаних контрагентів
Н9	визначає максимальний розмір кредитного ризику, який банк може взяти на себе в операціях з особами, що мають певний рівень пов'язаності з банком
Нормативи інвестування	
Н11	норматив визначає вимоги та обмеження щодо інвестування банком у цінні папери окремих установ чи компаній. Це стосується різних типів цінних паперів, таких як облігації, акції, інші фінансові інструменти
Н12	Встановлює ліміти щодо рівня ризику, пов'язаного з конкретними видами інвестицій
Нормативи валютного ризику	
Л13-1	встановлює обмеження для банків щодо максимальної кількості довгої відкритої валютної позиції, яку вони можуть утримувати
Л13-2	обмежує максимальний рівень короткої відкритої валютної позиції, яку банки вони утримувати. Мета полягає в уникненні надмірних валютних ризиків та забезпеченні стійкості фінансового стану.

Джерело: складено автором за [23]

Базою для розрахунку економічних нормативів Н2, Н3, Н7, Н8, Н9 слугує регулятивний капітал банку, Н4-Н6 - співвідношення активів до зобов'язань, Н11 та Н12 - статутний капітал.

Усі економічні нормативи, обов'язкові для дотримання в банківській діяльності, формують кредит довіри до банку. А їх дотримання є головною

основою гарантування економічної безпеки банківських установ. Вони є головною основою гарантування економічної безпеки банківських установ.

Недотримання економічних нормативів банками може мати серйозні наслідки як для самого банку, так і для фінансової системи загалом. Деякі можливі наслідки включають [24]:

Фінансова нестабільність: Недотримання капітальних та ліквідних нормативів може призвести до фінансової нестабільності банку. Недостатня кількість власних коштів або ліквідних активів може викликати проблеми у випадку стрімкого збільшення зобов'язань чи втрат.

Втрата довіри: Недотримання економічних нормативів може викликати втрату довіри з боку вкладників та інших стейкхолдерів. Це може призвести до виведення коштів, зменшення кредитних рейтингів та погіршення репутації банку.

Втрата ліцензії: Регулятори можуть вжити заходів, включаючи відкликання банківської ліцензії, якщо банк систематично порушує економічні нормативи та не вживає відповідних заходів для виправлення ситуації.

Штрафи та санкції: Банки можуть бути піддані адміністративним штрафам або санкціям за порушення економічних нормативів. Ці штрафи можуть бути значними та суттєво впливати на фінансові показники банку.

Системні ризики: Недостатній контроль над ризиками банку може призвести до системних ризиків, особливо якщо банк великий та має суттєвий вплив на фінансову систему. Кризи в одному банку можуть поширитися на інші установи та викликати загальну нестабільність.

Вплив на економіку: Банки відіграють ключову роль у фінансовій системі, і їхнє недотримання нормативів може вплинути на кредитування, інвестиції та загальний стан економіки.

Запобігання недотриманню економічних нормативів включає в себе ефективне управління ризиками, систематичний моніторинг фінансових показників та вчасне вжиття заходів для корекції будь-яких виявлених проблем.

НБУ застосовує заходи впливу на підставі [25]:

- інспекційних перевірок (регулярних та позапланових) діяльності банку;
- результати аудиторських перевірок діяльності банку;
- результати аналізу дотримання банком Закону "Про банки і банківську діяльність";
- статистичні звіти, за балансом банку;
- результати перевірок діяльності банку аудиторським органом;
- результати аудиторської перевірки банківської діяльності органом, уповноваженим здійснювати такі перевірки відповідно до чинного законодавства;
- пропозиції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у разі виявлення порушень вимог Закону України Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб;
- результати перевірок дотримання банками вимог валютного законодавства, проведених уповноваженими посадовими особами НБУ;
- порушення вимог Закону про банки та нормативно-правових актів НБУ або створення загрози інтересам банку;
- здійснення ризикових операцій, які загрожують інтересам вкладників або інших кредиторів банку.

Заходи впливу, що застосовуються НБУ до банку, мають бути адекватними конкретним правопорушенням, вчиненим банком. Вибір заходів впливу, що застосовуються до банку відповідно до Закону про банки, має ґрунтуватися на:

- характер вчиненого банком правопорушення;
- причини, що призвели до виявлених порушень;
- загальний фінансовий стан та достатність капіталу банку;
- обсязі можливого негативного впливу на кредиторів та вкладників;

Якщо банк виконує свої зобов'язання та покращує показники діяльності, НБУ може достроково скасувати заходи впливу на певний період часу (повністю або частково). Рішення про скасування застосованих заходів впливу приймає Комісія НБУ.

Висновки до розділу 1

Фінансова безпека банку - це стан, при якому банк може забезпечити стабільність та ефективність своєї діяльності в умовах різних економічних чинників та ризиків. Це включає в себе низку аспектів, спрямованих на запобігання можливим фінансовим труднощам та збереження довіри клієнтів і учасників ринку. Основні елементи фінансової безпеки банку включають: забезпеченість капіталом (банк повинен мати достатньо власних коштів (капіталу), щоб витримати можливі втрати та ризики); ефективне управління ризиками (управління різними видами ризиків, такими як кредитний ризик, ринковий ризик, оперативний ризик, ризик ліквідності, є ключовим для фінансової безпеки); забезпечення необхідного рівня ліквідності (банк повинен мати достатньо ліквідних активів, тобто активів, які можуть бути легко перетворені в готівку, щоб забезпечити спроможність виплати в разі потреби); дотримання нормативних вимог (банки повинні дотримуватися правових норм, встановлених регуляторами, які регулюють фінансовий сектор, це включає відповідність капітальним вимогам, нормативам ліквідності та іншим стандартам); захист від кіберзагроз (в умовах зростаючої кількості кіберзагроз важливо забезпечити безпеку банківської інформаційної системи, щоб уникнути втрат коштів та зберегти конфіденційність клієнтських даних).

Основними стратегіями забезпечення фінансової безпеки банків є: стратегія зростання, вибірково-посилююча стратегія, адаптивна (пристосувальна) стратегія, трансформаційна стратегія. Вибір тієї чи іншої

стратегії залежить від специфічних умов, середовища функціонування окремого банку.

Актуальність загроз фінансовій безпеці комерційних банків визначається сучасним економічним контекстом. Глобальні фінансові ринки, економічна нестабільність, технологічні інновації та зміни в регуляції є ключовими факторами, які можуть впливати на безпеку банківської системи. Серед великої кількості загроз, на які може наражатися банк, можна виділити найбільш актуальні у сучасних умовах: економічні загрози (світові економічні кризи, нестабільність національної економіки, нестабільність валютного курсу); технологічні загрози та кіберзагрози (кібератаки та крадіжки банківської інформації, технологічної збої у роботі інформаційних систем банку); законодавчі та регуляторні обмеження; кредитний ризик та ризик платоспроможності; операційні ризики та ін.

Економічні нормативи грають важливу роль у функціонуванні банків і фінансових установ. Ці нормативи встановлюються регулятором, такими як центральний банк (НБУ), і їхня мета - забезпечити стабільність та безпеку банку і безпеку фінансової системи в країні. Економічні нормативи відіграють роль індикаторів фінансової безпеки банків. Банки повинні враховувати економічні нормативи при прийнятті рішень щодо інвестицій, розвитку нових продуктів та стратегій діяльності. Це сприяє збалансованому підходу до ризиків і економічних вигод. У цілому ж економічні нормативи є інструментом, який сприяє ефективному функціонуванню банків і забезпечує їхню стабільність у динамічному економічному середовищі. Ці нормативи регулюють різні аспекти діяльності банків з метою захисту інтересів клієнтів та стабільності фінансової системи.

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАКІВСЬКИХ УСТАНОВ

2.1 Аналіз сучасного стану забезпечення фінансової безпеки банківського сектору України

Аналіз фінансової безпеки банківського сектора України важливий для виявлення потенційних загроз і ризиків, які можуть вплинути на фінансову стабільність банків.

Забезпечення платоспроможності банку ґрунтується на достатності його власних коштів. Отже, аналіз слід починати з оцінки основних показників ресурсоутворюючої частини банківського сектора, наведених в таблиці 2.1.

Табл. 2.1 - Показники ресурсоутворюючої складової функціонування банківського сектора економіки України за 2019-2023 рр., млн. грн

Показники	01.01.2019	01.01.2020	01.2021	01.2022	01.01.2023
Пасиви, усього	1360764	1494460	1822814	2053928	2353592
Капітал	155650	200854	210640	255678	218549
статутний капітал	465532	470712	479932	481535	407021
Зобов'язання банків	1205114	1293606	1612174	1798250	2135043
Зобов'язання банків в іноземній валюті	587929	568561	647002	613893	798701
Кошти суб'єктів господарювання	406166	498156	646491	758434	889526
Кошти фізичних осіб	508869	552592	682029	727022	933553
Кошти небанківських фінустанов	23794	26885	34704	41410	53188
Достатність регулятивного капіталу (H2), %	16,18	19,66	21,98	18,01	19,68

Джерело: складено автором за [26, 27]

Відповідно до табл. 2.1 бачимо, що рівень фінансової стійкості у банківському секторі України на 2023 році підвищився через поліпшення структури пасивів. Зобов'язання банків, що становлять основну частку пасивів, постійно зростають і напочатку 2023 року склали 2135043 млн грн, що становить 9,72% від загального пасиву.

Зростання обсягу зобов'язань в банківському секторі свідчить про його стійкість та високий рівень довіри ринку. Цей позитивний тренд також свідчить про ефективне управління ризиками та може вказувати на розвиток нових стратегій та фінансових інструментів. Загалом, ці показники сприяють фінансовій безпеці та говорять про позитивний етап у розвитку банківської системи України.

Рівень достатності регулятивного капіталу за аналізований період знаходився в межах норми та склав у 2023 р. - 19,68%, показник зріс на 1,67%, впорівняну з 2022 роком. Це може вказувати на зростання ризику для власників банку. Тим не менше, це також може вказувати на стратегічну привабливість для вкладників, які шукають безпечність. Для забезпечення стійкості, важливо вдосконалити стратегії управління ризиками та підтримувати довіру вкладників у збереження їхніх коштів [28].

Кредити становлять основний фундамент банківських активів, визначають великий фінансовий потенціал банківського сектору. Забезпечення безпеки у сфері кредитів стає необхідністю для комерційних банків, оскільки вони представляють собою найприбутковіші активи. Ефективне управління кредитними ризиками, інноваційні методи аналізу кредитоспроможності та надійний контроль кредитного ризику допомагають забезпечити стабільність та довіру в фінансовому секторі.

Забезпечення інвестиційної безпеки в банківському секторі впливає на загальну економічну стійкість країни, сприяючи уникненню фінансових криз та забезпечуючи ефективну роботу глобальної фінансової системи. Це також сприяє

збереженню довіри до банківської системи та стимулює інвестиції, що в свою чергу має позитивний вплив на загальний економічний розвиток країни.

Детально розглянемо та проаналізуємо динаміку кредитно-інвестиційної безпеки банківського сектора України (табл. 2.2).

Табл. 2.2 - Показники кредитно-інвестиційної безпеки банківського сектора України за 2019–2023 рр, млн. грн

Показники	01.2019	01.2020	01.2021	01.2022	01.2023
Активи усього	1360764	1494460	1822814	2053928	2353592
Надані кредити	1118618	1033539	963664	1065347	1036129
кредити органам державної влади	2865	4724	11545	26973	24809
кредити суб'єктам господарювання	919054	822020	752503	795513	801327
Кредити надані фізичним особам	196634	206761	199556	242633	209944
кредити небанківським фінустановам	66	33	60	288	48
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	480615	539466	791373	829887	1022658
Резерви за активними операціями банків	555871	492069	375459	278774	368091
Кредитно-інвестиційний портфель	1599233	1573005	1755037	1895234	2058787
Частка непрацюючих кредитів (NPL), %	48,9	45,7	37,8	27,3	38,1

Джерело: складено автором за [27, 29]

Дані з таблиці 2.2 вказують на неоднозначну динаміку сукупного обсягу наданих кредитів. У 2020, 2021 та 2023 роках спостерігається від'ємний темп зростання, що свідчить про зменшення обсягу кредитів. Частка кредитів відносно активів у 2022 та 2023 роках склала відповідно 51,87% і 44,02%, вказуючи на знижену кредитну активність банків. Тим не менше, кредитно-інвестиційний портфель банків в Україні показує поступовий ріст і у 2023 році становить 2 058 787 млн. грн, що на 8,63% більше, ніж у попередньому році. Загальна динаміка кредитно-інвестиційного портфеля банків у 2023 році свідчить про стабілізацію

та зростання у порівнянні з попереднім роком. Це може вказувати на певну адаптацію банків до змін на фінансовому ринку. Негативна тенденція у сукупному обсязі наданих кредитів може виникати з різних факторів, таких як економічна нестабільність чи зміни в кредитних політиках.

Загальна сума активів за воєнний період 2022-2023 рр. поступово зростають, по відношенню до 2021 року приріст склав 12,68 і 29,12 в. п. відповідно.

Частка непрацюючих кредитів, є ключовим показником ефективності кредитного портфеля банків. Значення частки непрацюючих кредитів за аналізований період свідчить про високий рівень ризику в банківській системі, особливо після військового вторгнення росії в Україну. З 48,9% на початку 2019 року до 38,1% на 1 січня 2023 року відбулося певне зменшення, але проблема залишається актуальною. Погіршення кредитного портфеля може вимагати від банків перегляду стратегії кредитування, введення додаткових процедур ризик-менеджменту та збільшення резервів для покриття можливих збитків.

У воєнний період банківський сектор стикається із зростанням ризиків та невизначеністю, що впливає на його фінансову стабільність. Зменшення платоспроможності позичальників та невпевненість у подальшому економічному розвитку призводять до зниження якості активів банків.

Банки можуть змінювати свої інвестиційні стратегії в умовах воєнного конфлікту для зменшення ризиків та збереження капіталу. Це може включати перегляд розподілу активів та перехід до менш ризикованих вкладень.

Для уникнення зниження якості активів, банки повинні уважно оцінювати ризики, добре управляти своїм кредитним портфелем, забезпечувати достатню ліквідність та вживати ефективні стратегії управління ризиками.

Розгляд доходів і витрат у банківському секторі розкриває ключові аспекти фінансові безпеки, прибутковості операцій та загальну результативність функціонування банківських установ (табл. 2.3).

Табл. 2.3 - Динаміка доходів і витрат банківського сектора України
за 2019–2023 рр., млн. грн

Показники	01.2019	01.2020	01.2021	01.2022	01.2023
Доходи	20180	22583	18569	24944	38650
Витраи	14754	15991	14519	17800	23956
Результат діяльності (прибуток/збиток)	5426	6592	4050	7145	14694
Коефіцієнт покриття витрат одержаними доходами	1,37	1,41	1,28	1,40	1,61
Рентабельність активів (ROA), %	1,65	4,35	2,54	4,09	1,18
Рентабельність капіталу (ROE), %	10,73	34,18	19,97	35,15	10,91

Джерело: складено автором на основі [27]

У період 2022–2023 років банківський сектор України продемонстрував істотну стійкість, уникаючи негативних впливів політичних та військових чинників, що відзначалося позитивними фінансовими результатами. Відсутність системної банківської кризи, як у 2014–2016 роках, свідчить про високий рівень фінансової безпеки в системі.

Аналізуючи ефективність банківської діяльності, можна відзначити позитивні тенденції в коефіцієнтах рентабельності активів та капіталу протягом 2019–2023 років. Ці показники свідчать про ефективне використання ресурсів банків та їхню здатність до прибуткової діяльності. У 2023 році прибуток від діяльності банків становив вражаючу суму 14694 млн. грн, збільшившись на 205,65% порівняно з попереднім періодом. Цей значний приріст свідчить про високий рівень успішності та стабільності банківського сектору, а також ефективність його стратегій управління фінансовими ресурсами.

Визначення фінансової безпеки банку є критично важливим завданням, оскільки воно дозволяє оцінити ступінь стійкості та ризикованості його діяльності. Фінансова безпека допомагає банку ідентифікувати та оцінювати різноманітні види ризиків, такі як кредитний ризик, ринковий ризик, операційний

ризик та інші. Відповідне управління цими ризиками дозволяє зменшити ймовірність виникнення проблем і втрат.

З метою аналізу фінансової безпеки банківського сектору рекомендується вивчити та розрахувати інтегральні показники фінансової безпеки банків відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України (таблиця 2.4).

Табл. 2.4 - Індикатори фінансової безпеки банківського сектору України у 2019-2023 рр.

Показники	Ваговий коефіцієнт	2019	2020	2021	2022	09.2023
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	0,151	48,69	42,03	30,67	36,75	38,48
Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	0,1425	83,50	68,49	61,96	40,86	36,43
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	0,1371	26,9	27,3	23,48	34,5	36,7
Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів і депозитів, разів	0,1487	3,76	3,30	3,45	3,67	4,10
Рентабельність активів (ROA), %	0,1496	4,72	2,93	3,81	1,02	5,75
Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань, %	0,1359	0,94	0,86	0,89	0,92	0,89
Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %	0,1351	57,41	52,39	55,13	60,91	50,11

Джерело: складено автором за даними НБУ

Результати дослідження з таблиці 2.4 за показниками фінансової безпеки банків будуть детально розглянуті на графіку, наведеному нижче.

Динаміка частки прострочених кредитів у загальній сумі кредитів, наданих банками-резидентами України, показана на малюнку. 2.1.

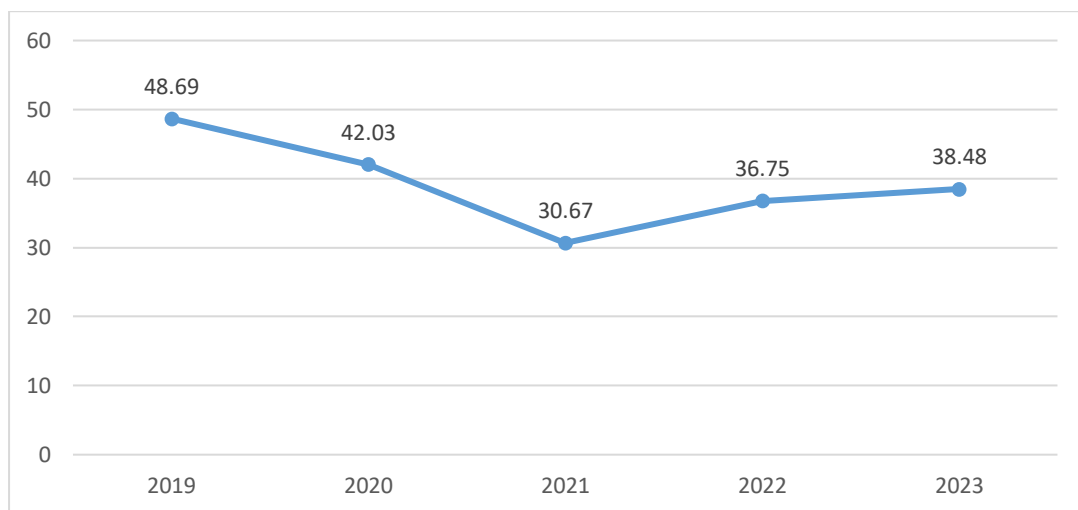

Рис. 2.1 - Частка прострочених кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %.

Джерело: складено автором за даними табл. 2.4

Отже, відсоток непогашених боргів, які клієнти не сплатили вчасно протягом аналізованого періоду, мав 2 тенденції (зниження та зростання). Зі значно високого значення 2019 року в 48,69 процентних пункту частка простроченої заборгованості поступово знижувалася, і в 2021 році вона досягла 30,67 процентних пункту. У 2022 році під впливом військових дій частка простроченої заборгованості збільшилася до 2021 року порівняно з довоєнними роками на 6,08 процентних пункту, поступово збільшуючись у 2023 році. (Зростання на 1,7 пункту в порівнянні з аналогічним періодом минулого року). В цілому показник характеризується високим рівнем прострочених кредитів, і згідно з методичними рекомендаціями поріг показника наступний: 2% - оптимальний; 3% – задовільний; 7% - важливий. Військовий конфлікт викликав зміни у фінансовому секторі, включаючи скорочення інвестицій і загрозу для банківської системи. Руйнування інфраструктури, втрата робочих місць і загальні рецесії чинять негативний вплив [30].

Давайте проаналізуємо динаміку співвідношення банківських кредитів і депозитів в іноземній валюті на рис. 2.2.

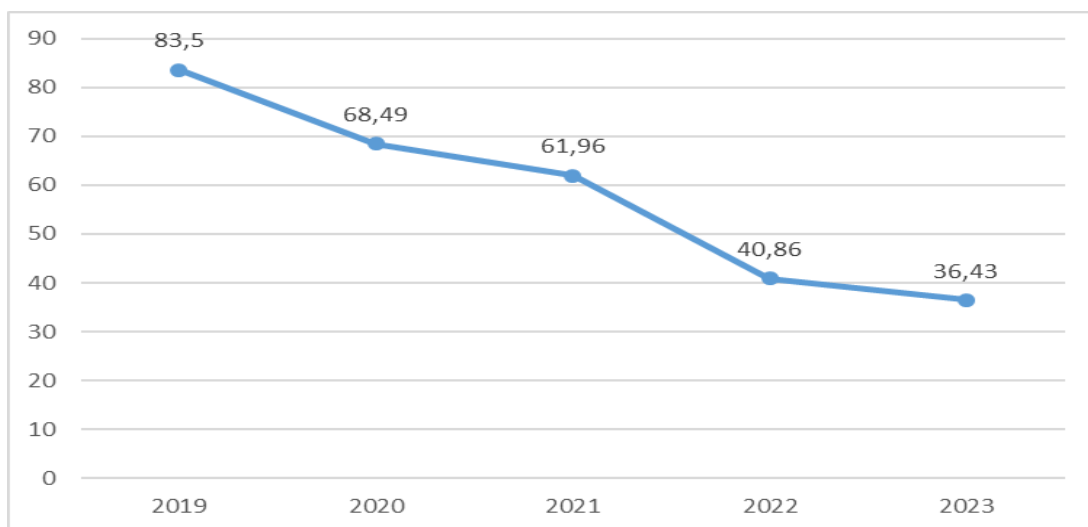

Рис. 2.2 - Співвідношення банківських кредитів і депозитів в іноземній валюті, %.

Джерело: складено автором за даними табл. 2.4

Розглядаючи динаміку співвідношення банківського кредитування до валютних депозитів, рисунок 2.2 підтверджує, що даний показник поступово знижується. Згідно з методичними рекомендаціями, показники такого типу є змішаними і характеризуються наступними пороговими значеннями: нижче 90 - задовільний рівень; нижче 85 – незадовільний; нижче 80 – небезпечний; нижче 70 - критичний. З наведених вище розрахунків видно, що значення показника є оптимальним тільки в 2019 році (83,5 в. п.), а в наступному періоді показник знизився (станом на 2023 рік становить 36,43 в.п.). Необхідно вжити заходів щодо збільшення попиту на кредити в іноземній валюті.

Зниження обмінного курсу національної валюти призводить до збільшення суми кредитів в іноземній валюті, яка еквівалентна національній валюті. Це стає проблемою для боржників, які отримали кредити в іноземній валюті, оскільки вони зобов'язані погашати їх у збільшеному розмірі [31].

Значний попит на валютні депозити обумовлений дозволом НБУ з літа 2022 року продавати українцям безготівкові долари, які розміщуються на депозитах більш ніж на 3 місяці. Курс обміну при таких операціях, як правило, становив

кілька гривень, тому нижче, ніж в обміннику, Ця операція стала популярною у клієнтів банків [32].

На рис. 2.3 показана динаміка показника частки іноземного капіталу в статутному капіталі банку.

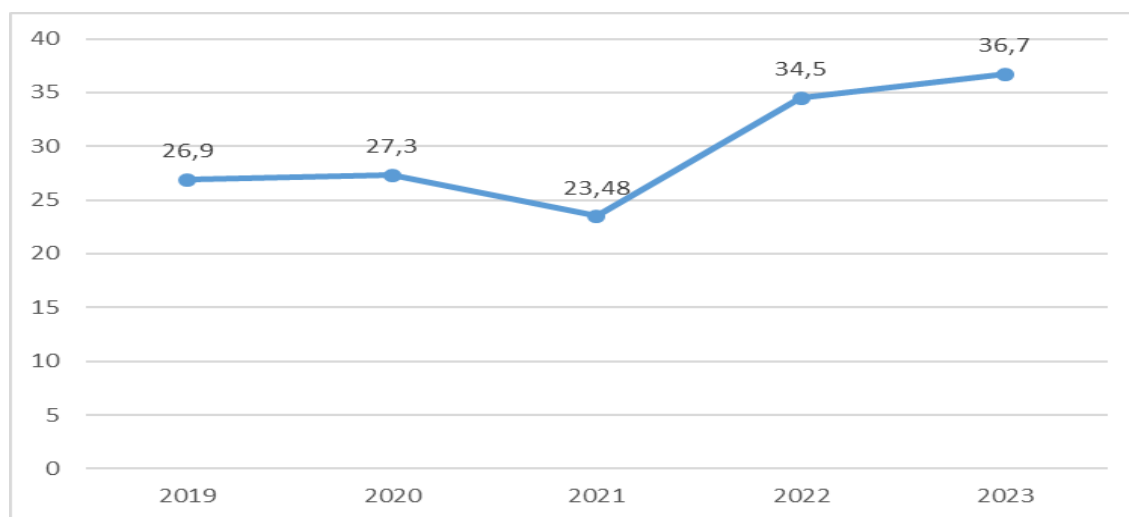

Рис. 2.3 - Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %

Джерело: складено автором за даними табл. 2.4

Вищевказаний показник також є змішаним (20–25% – оптимальне; 26–30% – задовільне значення). Аналізуючи дані з рис. 2.3, бачимо що у 2019-2021 рр. показник набував задовільного значення та у 2021 році відзначався як оптимальний. Але з 2022 року іноземний капітал в статутному капіталі банків значно зріс (на 11,02 в. п.), що у подальшому відповідає незадовільному значенню. Було це зумовлено результатом стратегічних рішень НБУ для зміцнення фінансової безпеки банків під час воєнного стану. В умовах економічної нестабільності та ризиків банківські установи шукають більш безпечні активи, це допомагає їм пристосуватися до змін у нестабільному економічному середовищі та бути більш привабливими для інвесторів чи клієнтів банку. Проте, важливо враховувати, що іноземний капітал може призвести до збільшення залежності банків від зовнішніх факторів [33].

Розглянемо ще один важливий для аналізу банківської безпеки показник. На рис. 2.4 представлена динаміка співвідношення довгострокових кредитів і депозитів.

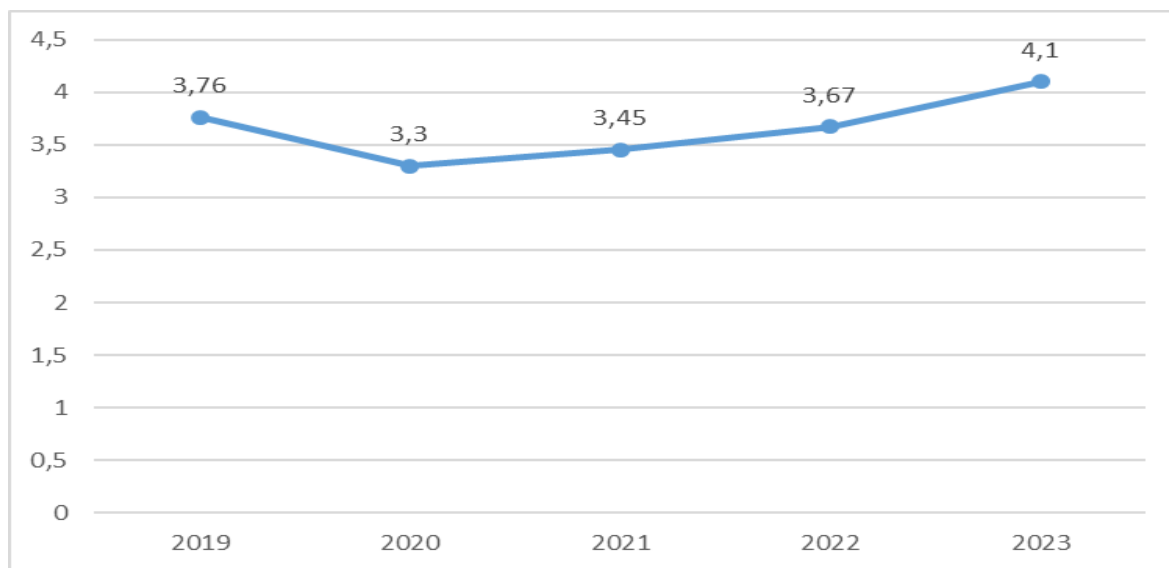

Рис. 2.4 – Динаміка співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів і депозитів, разів

Джерело: складено автором за даними табл. 2.4

Розглядаючи тенденції співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів і депозитів, одразу зазначимо що показник - стимулюючого типу. А його порогові значення: 1,0 - оптимальне; 1,2 – задовільне; 1,8 – незадовільне; 2,2 – небезпечне; 3 – критичне. Враховуючи ці значення, бачимо що за період з 2019 по 2023 роки спостерігається критичне зростання, а в 2023 році довгострокові кредити перевищують депозити у чотири рази. Ця тенденція вказує на нестабільність у фінансовому секторі, зокрема на збільшення ризику неповернення кредитів і можливі проблеми з ліквідністю. Для зменшення ризиків, важливо уважно розглядати стратегії збалансування цього відношення та впроваджувати заходи для забезпечення стійкості фінансової системи у майбутньому.

Забезпечення фінансової безпеки вимагає ефективного управління ресурсами та доходами. Уважно розглянемо отримані дані на рис. 2.5 на якому предствлена рентабельність активів.

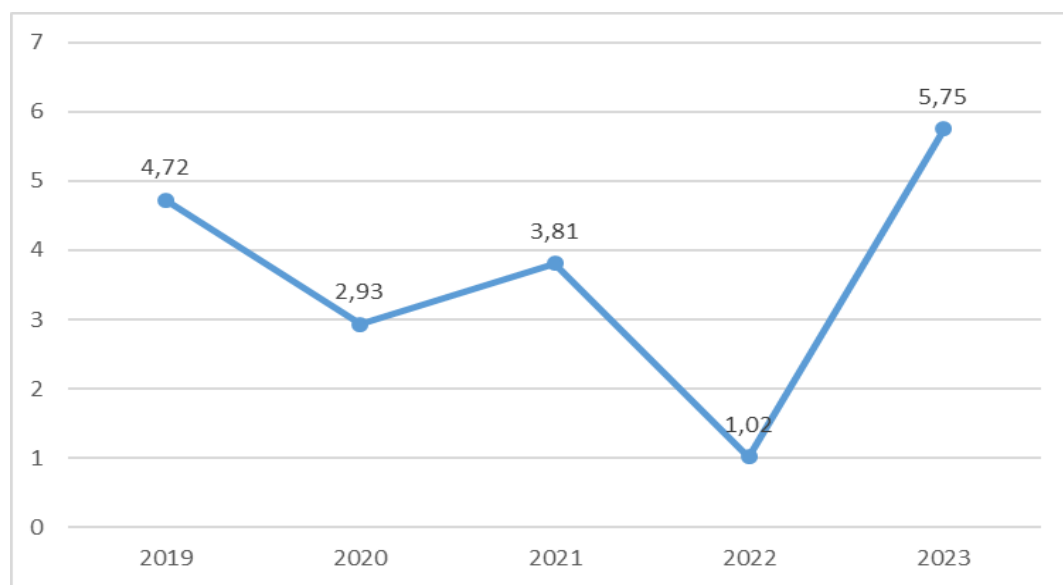

Рис. 2.5 - Рентабельність активів (ROA), %

Джерело: складено автором за даними табл. 2.4

Виходячи з наведених результатів даних графіка бачимо, що рентабельність активів має мінливу динаміку - оптимальне значення досягнуто лише у 2022 році (1,02%). Стосовно періодів 2019, 2020, 2021 та 2023 рр. маємо критичний, тільки у 2023 році вона сягнула 5,75 в.п.

Стосовно співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань за 2019-2023 рр. аналіз показав сталу динаміку, показники близькі до оптимально рівня. Цей показник ще відомий як коефіцієнт ліквідності, в нашому випадку він вказує на здатність банківського сектору вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання в короткостроковий період [34].

Вплив частки активів 5 найбільших банків у сукупних активах банківської системи залишається значним у 2019-2023 роках, має критичного характеру через державні банківські установи.

Провівши аналіз попередніх ресурсоутворюючих та інших показників визначаючих рівень фінансової безпеки банків, було розраховано індикатор рівня ФБСС (табл. 2.5). Інтеграли розраховано і наведено у додатку Ж.

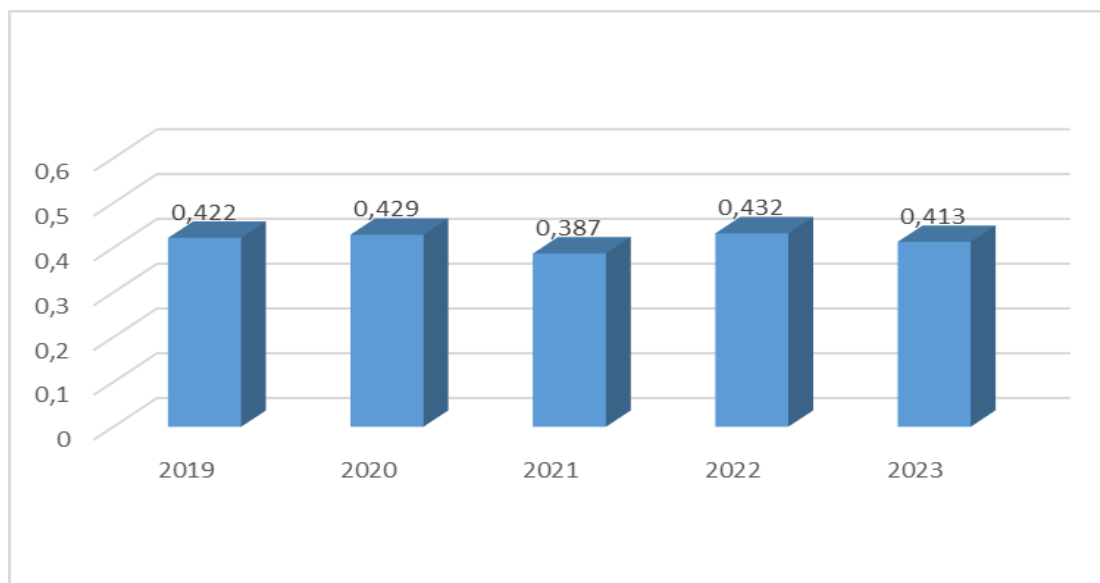

Рис. 2.6 - Динаміка інтегрального показника фінансової безпеки банківської системи України у 2019–2023 рр

Отже, розрахувавши інтеграли фінансової безпеки, визначимо що за термін 2019-2023 рр., тільки у 2021 році інтеграл набуває небезпечного рівня. Діапазон 0,4-0,6 трактується як незадовільний та свідчить про нестабільність банківської системи України.

Підводячи підсумок проведеним аналітичним дослідженням, важливо відзначити, що на рівень безпеки банківської системи впливають багато макроекономічні та внутрішньобанківські фактори. Ці фактори мають стимулюючий або нестимулюючий вплив на рівень банківської безпеки. Здатність банківської системи ефективно управляти цими факторами має важливе значення для забезпечення стійкості та надійності фінансових установ.

Макроекономічні фактори [35], такі як економічне зростання, інфляція, умови на ринку праці та загальна економічна стабільність, можуть впливати на загальний клімат в економіці, а фактори всередині банку, такі як якість

управління ризиками банківської системи, кредитний портфель та ліквідність, визначають готовність банку адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Враховуючи ці аспекти, управління банківською безпекою - це комплексна та адаптивна система, яка може адаптуватися до різних умов та максимізувати стабільність фінансової системи.

2.2 Аналіз діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Дотримання (недотримання) економічних нормативів НБУ, безпосередньо впливає на фінансову безпеку банків. Вони встановлюють рамки та правила, що регулюють фінансову діяльність банків, їх дотримання є ключем до підтримки стабільності та надійності банківської системи.

Відповідність економічним нормативам передбачає виконання ряду вимог, таких як [36, 37]:

- банк повинен мати достатній рівень капіталу, щоб покрити можливі збитки та ризики;
- банк повинен забезпечувати відповідний рівень ліквідності для забезпечення можливості виконання своїх фінансових зобов'язань;
- дотримання встановлених норм та стандартів щодо кредитування та розміщення коштів забезпечує обережне керування ризиками;
- банк повинен регулярно подавати звіти та інформацію про свою фінансову діяльність, щоб забезпечити прозорість та надійність інформації.

Недотримання економічних нормативів може призвести до порушення фінансової безпеки банку, зростання ризиків та загрози його діяльності, що може вплинути на загальну фінансову систему.

Тому актуальності набуває аналіз діяльності банку на основі економічних нормативів, дані представлено у табл. 2.5.

Табл. 2.5 - Дотримання економічних нормативів НБУ, %

Індекс	Порогове значення	2020	2021	2022	2023
H1 (млн. грн)	Не < 200 млн. грн	35324,3	43050,1	56128,8	66564,4
H2	не < 10 %	27,46	27,32	24,38	26,90
H3	не < 7 %, з буфером запасу капіталу не < 7,625%	13,79	13,67	12,19	13,46
H6	не < 60 %	91,02	2,35	-	-
H7	не > 20 % для спеціалізованих ощадних банків	9,67	7,57	6,19	5,20
H8	не > 8-кратного розміру регулятивного капіталу	0,00	0,00	0,00	0,00
H9	Не > 20%	0,17	0,09	0,00	1,12
H11	Не > 15%	0,06	0,01	0,00	0,00
H12	не > 60 %	0,08	0,02	0,00	0,00
ЛІ3-1	не > 15 %	97,27	77,74	97,89	81,80
ЛІ3-2	не > 15 %	0,357	0,283	0,433	0,203
LCR _{вв}	не < 100 %	276,64	257,04	305,12	492,33
LCR _{ів}	не < 100 %	279,95	219,21	259,60	271,543
NSFR	не < 90 %	-	149,73	171,04	174,4963

Джерело: складено автором за даними [38]

Аналізуючи дані в таблиці 2.5, зосередимо увагу на тому що АТ ПриватБанк дотримується усіх нормативів регулятора, виключення становить лише норматив ЛІ3-1 (співвідношення величини перевищення обсягу вимог за іноземною валютою та банківськими металами над обсягом зобов'язь у гривневому еквіваленті до регулятивного капіталу), який банк за аналізований період з 2019 по 2023 роки на регулярній основі не виконує.

Для оцінки діяльності банку (безпеки) спрогнозуємо деякі значення економічних нормативів на 2024 рік. Дані поканики за приватбанком є сталими, тому прогнози можна визначити в Excel, використовуючи інструменти для інтерполяції (методи прогнозування для заповнення пропущених значень між відомими точками). Зазвичай, Ексель пропонує декілька методів, зокрема високе, низьке і середнє значення (High, Low, и Average), прогнозування будуюмо за високою та середньою вірогідністю.

Результати розрахунку прогнозу на 2024 рік можна побачити в таблиці 2.6.

Табл. 2.6. - Спрогнозуємо деякі значення за 2024 рік, %

Показник	2024
Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2)	28,27
Норматив достатності основного капіталу (Н3)	14,16
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	4,37
Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (ЛІ3-1)	103,49
Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (ЛІ3-2)	0,369
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{ВВ})	533,68
Норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті (LCR _{ів})	261,75

Джерело: складено автором за даними табл. 2.5

На таблиці 2.6 представлені прогновні значення за нормативами в яких можна прослідити динаміку значень.

Проаналізуємо динаміку прогнозованих економічних нормативів на рис. 2.7-2.10.

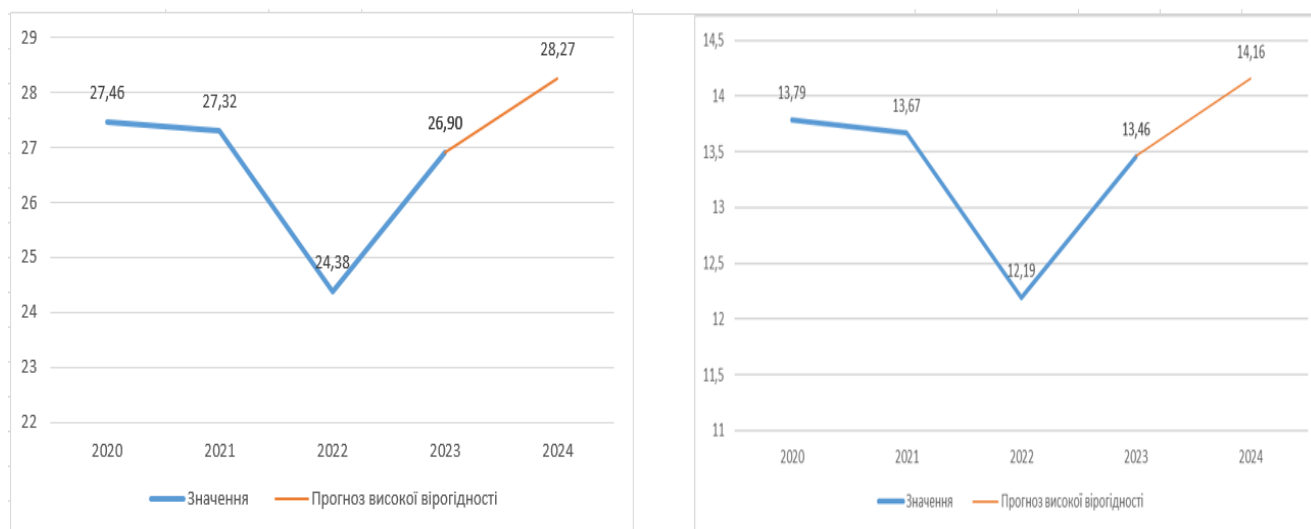

Рис. 2.7 – Прогноз динаміки нормативів достатності капіталу (Н2, Н3)

Джерело: складено автором за даними табл. 2.6

З рис. 2.7 бачимо, що прогнозована динаміка нормативів капіталу зростатиме і надалі, а також буде відовідати порговим значенням. Банк при стабільній прибутковості може збільшити свій регулятивний і основний капітал, що сприятиме захисту від можливих ризиків.

Динаміку нормативу кредитного ризику зображено на рис. 2.8.

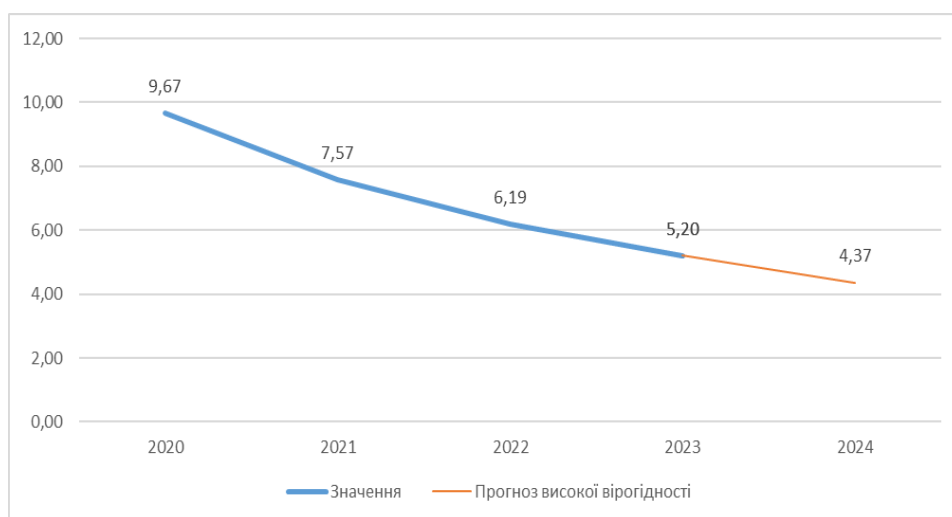

Рис. 2.8 – Динаміка нормативу кредитного ризику Н7

Джерело: складено автором за даними табл. 2.6

За нормативом кредитного ризику Н7 простежується динаміка поступового спаду значень. В порівнянні з 2020 роком у 2023 р. значення має позитивний спад, на 4.47 в.п. В прогностному 2024 році зображена аналогічні тенденції.

Спргнозуємо динаміку нормативів валютного ризику Л13-1 та Л13-2 на рис. 2.9.

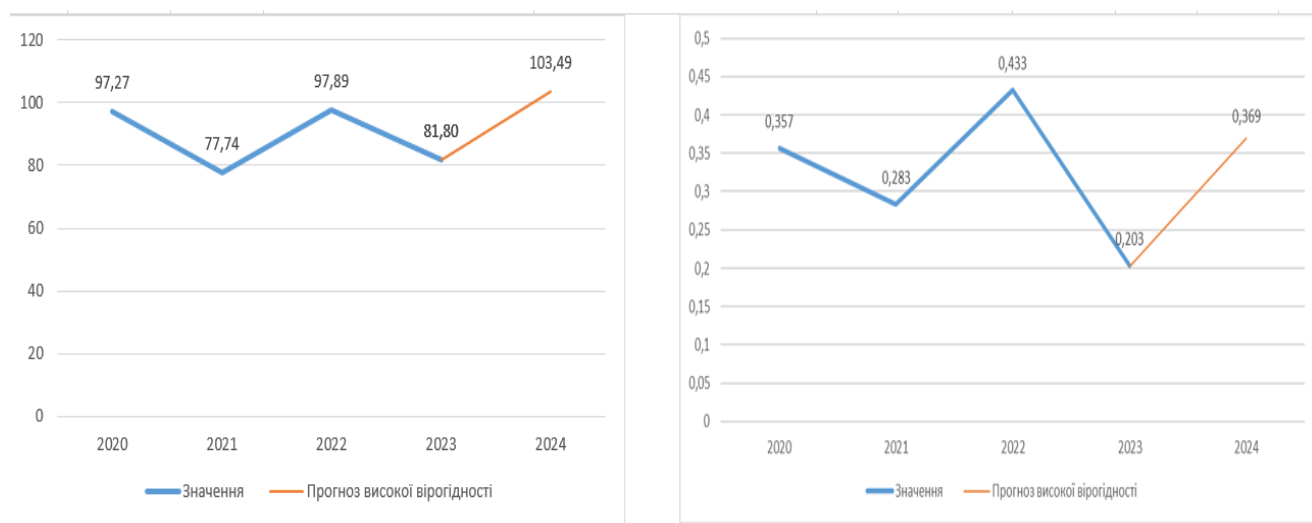

Рис. 2.9 – Динаміка нормативів валютного ризику Л13-1 і Л13-2

Джерело: складено автором за даними табл. 2.6

З рис. 2.9 бачимо динамічні зміни динаміки нормативів валютного ризику. Норматив ЛІ3-1 збільшився у прогнозованому періоді, що вказує на зростання не відповідності пороговим значенням та наявності певних загроз.

Перейдемо до нормативів покриття ліквідності LCR_{ВВ} і LCR_{ІВ}, значення зображено на рисунку 3.7

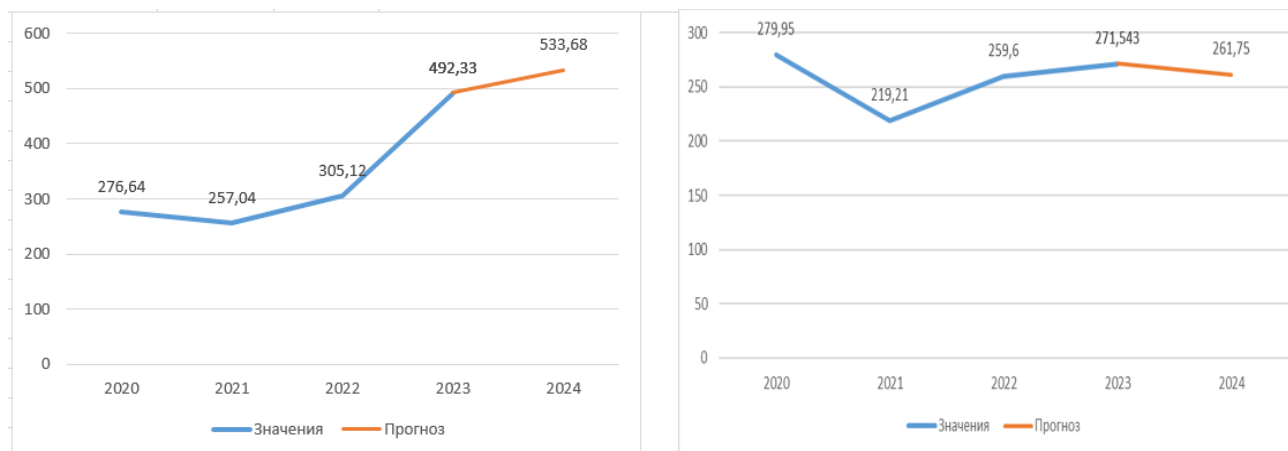

Рис. 2.10 – Динаміка нормативів покриття ліквідності LCR_{ВВ} і LCR_{ІВ}

Джерело: складено автором за даними табл. 2.6

З динаміки на рис. 2.10 бачимо що показни поступово зростають за аналізований період 2020-2023 рр. За прогнозом на 2024 рік норматив LCR_{ІВ} спадає на 10,29 в.п., однак зазначені можливі дані не вплинуть на безпеку банку і залишаться в межах норми відносно порогових значень.

Отже за прогнозованими періодами економічні нормати у 2024 році також будуть дотримані. Це говорить про безпеку комерційного банку з позитивної сторони. Але зазначемо, що дані показники не є всеохоплюючими критеріями для точного визначення безпеки у майбутньому. Зовнішні чинники економічної нестабільності у сукупності можуть по різному впливати на діяльність банку та значно знизити рівень безпеки банківської установи.

2.3 Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «ПриватБанк»

Для здійснення оцінки фінансово-господарської діяльності АТ «ПриватБанк» у 2021-2023 роках проаналізовано склад та структури активів і наведено у таблиці 2.1, а їх динаміки у таблиці 2.7.

Табл. 2.7 - Аналіз складу та структури активів АТ ПриватБанк у 2021-2023 рр., млн. грн

Статті активів	2021		2022		2023 2 квартал	
	млн. грн	Питома вага, %	млн. грн	Питома вага, %	млн. грн	Питома вага, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	52835	13,17	96380	17,83	148226	26,05
Кредити та аванси банкам	26243	6,54	103837	19,21	78305	13,76
Кредити та аванси клієнтам	68218	17,00	68084	12,59	76531	13,45
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:	222277	55,39	239752	44,35	240638	42,30
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	93096	23,20	95716	17,71	97559	17,15
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	129074	32,16	143920	26,62	142952	25,13
- за амортизованою собівартістю	107	0,03	116	0,02	127	0,02
Поточні податкові активи	9978	2,49	9079	1,68	2429	0,43
Відстрочені податкові активи	-	0	1100	0,20	661	0,12
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	30	0,01	30	0,01	30	0,01
Інвестиційна нерухомість	1989	0,50	2155	0,40	2155	0,38
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	1288	0,32	1389	0,26	1469	0,26
Основні засоби	6074	1,51	5228	0,97	5093	0,90
Інші фінансові активи	2644	0,66	4309	0,80	4322	0,76
Інші нефінансові активи	9713	2,42	9189	1,70	9017	1,58
Непоточні активи	7	0,01	64	0,01	51	0,01
Загальна сума активів	401296	100	540596	100	568897	100,00

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності банку [39]

У структурі активів АТ КБ «Приватбанк» протягом 2021-2023 рр. та, зокрема у 2 кварталі 2023 р., найбільшу частку займають інвестиційні цінні

папери, а саме 42,30% і грошові кошти та їх еквіваленти – 26,05 %. Активи банку такі як: кредити та аванси банкам мають частку 13,76 %, кредити та аванси клієнтам – 13,45%, поточні податкові активи – 0,43%, відстрочені податкові активи – 0,12%, інвестиції в дочірні підприємства – 0,01%, інвестиційна нерухомість – 0,38%, нематеріальні активи за винятком гудвілу – 0,26%, основні засоби – 0,90%, інші фінансові активи – 0,76%, інші нефінансові активи – 1,58%, непоточні активи – 0,01%.

Табл. 2.8 – Аналіз динаміки активів АТ ПриватБанк, млн. грн

Показники	Зміни			
	Абсолютна, +/-		Темп зростання, %	
	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	43545	51846	182,42	153,79
Кредити та аванси банкам	77594	-25532	395,68	75,41
Кредити та аванси клієнтам	-134	8447	99,80	112,41
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:	17475	886	107,86	100,37
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	2620	1843	102,81	101,93
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	14846	-968	111,50	99,33
- за амортизованою собівартістю	9	11	108,41	109,48
Поточні податкові активи	-899	-6650	90,99	26,75
Відстрочені податкові активи	-	-439	-	60,09
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	0	0	100,00	100,00
Інвестиційна нерухомість	166	0	108,35	100,00
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	101	80	107,84	105,76
Основні засоби	-846	-135	86,07	97,42
Інші фінансові активи	1665	13	162,97	100,30
Інші нефінансові активи	-524	-172	94,61	98,13
Непоточні активи	57	-13	914,29	79,69
Загальна сума активів	139300	28301	134,71	105,24

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності банку [38]

Отже, у 2 кварталі 2023 р. в порівнянні із 2022 р. (дані на кінець року) активи банку збільшились на 28301 млн. грн., чи на 5,24 %. У порівнянні 2022 р. з аналогічним періодом 2021 р. активи зросли на 34,71 %.

Активи АТ КБ «Приватбанк» змінилися у 2022 р. в порівнянні із довоєнним 2021 р. за рахунок зменшення таких активів: кредити та аванси клієнтам (темپ приросту мінус 0,20 %); поточні податкові активи (темп приросту мінус 9,01 %); основні засоби (темп приросту мінус 13,93 %); інших нефінансових активів (темп приросту мінус 5,39%).

Збільшення активів АТ КБ «Приватбанк» у 2022 р. у порівнянні із 2021 р. відбулося за такими показниками: грошові кошти та їх еквіваленти (темп приросту 82,42 %); кредити та аванси банкам (темп приросту 295,68 %); інвестиційні цінні папери (темп приросту дорівнює 7,86 %), інвестиційна нерухомість (темп приросту 8,35%), нематеріальні активи за винятком гудвілу (темп приросту 7,84 %), інші фінансові активи (темп приросту 62,97 %). Найбільший приріст отримано за показником кредити та аванси банкам, бачимо значне збільшення цього показника в порівнянні із 2021 р (темп приросту 295,68 %).

Аналіз свідчить, що у 2 кварталі 2023 року в порівнянні із 2022 р. зросли більшість видів активів окрім: кредити та аванси банкам (темп приросту мінус 24,59%); поточні податкові активи (темп приросту мінус 73,25 %); відстрочені податкові активи (темп приросту мінус 39,91%); основні засоби (темп приросту мінус 2,58 %); інші нефінансові активи (темп приросту мінус 1,87 %); непоточні активи (темп приросту мінус 20,31 %).

Проаналізуємо структуру та динаміку зобов'язань банку у 2021-2023 рр., дані наведено у таблиці 2.9. Зобов'язання АТ КБ «Приватбанк» у 2022 р. зросли в порівнянні із 2021 р. на 148038 млн. грн, чи на 44,23 % і склали 482719 млн. грн. У 2 кварталі 2023р. в порівнянні із 2022 р. зобов'язання зросли на 5,24 %.

У 2022 р. у порівнянні із 2021 р. збільшились всі зобов'язання окрім: інші фінансові зобов'язання (на 29,79%). А у 2 кварталі 2023 р. порівнюючи з 2022 роком зменшились такі зобов'язання: забезпечення (темп приросту мінус 3,96%),

резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії (10,6%), інше забезпечення (2,08%).

Табл. 2.9 – Структура та динаміка зобов'язань, млн. грн

Статті пасивів	2021		2022		2023 2 квартал		Абсолютна, +/-		Темп зростання, %	
	млн. грн	Пито ма вага, %	млн. грн	Пито ма вага, %	млн. грн	Пито ма вага, %	2022/2 021	2023/2 022	2022/2 021	2023/2 022
Кошти банків	3	0,01	-	-	85	0,02	-	-	-	-
Кошти клієнтів	3253 03	97,20	4718 63	97,75	4879 65	97,74	146560	16102	145,05	103,41
Інші залучені кошти	-	-	128	0,03	400	0,08	-	272	-	312,50
Поточні податкові зобов'язання	-	-	3	0,00	4	0,00	-	1	-	133,33
Інші фінансові зобов'язання	3770	1,13	2647	0,55	2653	0,53	-1123	6	70,21	100,23
Забезпечення у т.ч.:	3651	1,09	5804	1,20	5574	1,12	2153	-230	158,97	96,04
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	373	0,11	1280	0,27	1144	0,23	907	-136	343,16	89,38
- інше забезпечення	3278	0,98	4524	0,94	4430	0,89	1246	-94	138,01	97,92
Інші нефінансові зобов'язання	1795	0,54	2274	0,47	2561	0,51	479	287	126,69	112,62
Загальна сума пасивів	3346 81	100,0 0	4827 19	100,0 0	4992 42	100,0 0	148038	16523	144,23	103,42

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності банку [38]

Значні темпи приросту у 2022 р. спостерігаються за таким видом, резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії, зокрема темп приросту в порівнянні з 2021 р. складає 243,16 %.

Результати аналізу динаміки власного капіталу АТ КБ «Приватбанк» за 2021-2023 рр. наведено у таблиці 2.10. Динаміка власного капіталу банку протягом 2021-2023 рр. відображена на рисунку 2.11.

Процес здійснення аналізу структури власного капіталу банку передбачає деталізацію його окремих складових з подальшою їх характеристикою. Розмір власного капіталу і надалі продовжує бути меншим за статутний капітал, що пояснюється значними збитками банківської системи України.

Табл. 2.10 - Динаміка складових власного капіталу ПриватБанку у 2021-2023 роках, млн. грн

Показники	2021	2022	2023 2 квартал	Абсолютне відхилення, +/-		Темп зростання, %	
				2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Статутний капітал	206060	206060	206060	0,00	0,00	100,00	100,00
Емісійний дохід	23	23	23	0,00	0,00	100,00	100,00
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	0,00	0,00	100,00	100,00
Інші резерви	(4064)	(15141)	(9014)	-11077,00	6127,00	372,56	59,53
Резервні та інші фонди банку	9696	11449	12959	1753,00	1510,00	118,08	113,19
Накопичений дефіцит	(156976)	(156628)	(152549)	348,00	4079,00	99,78	97,40
Загальна сума власного капіталу	66915	57939	69655	-8976,00	11716,00	86,59	120,22

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності банку [34]

Проаналізуємо тенденції щодо змін величини власного капіталу банку за результатами аналізу, які відображено у таблиці 2.10. Протягом 3-х років незмінними залишаються такі складові власного капіталу банку як: статутний капітал на рівні 206060 млн. грн, емісійний дохід у сумі 23 млн. грн та результат

від операції з акціонером – 12174 млн. грн. Протягом 3-х років у структурі власного капіталу банку є накопичений дефіцит, його величина зменшилась у 2022 р. і 2023р. на 348 і 4079 млн. грн відповідно до попереднього року. У 2022 р. в порівнянні із 2021 р. складові капіталу зменшуються, за виключенням показника резервні та інші фонди банку, темп зростання якого склав 118,08%.

Найбільшу частку у структурі власного капіталу банку займає статутний капітал та накопичений дефіцит. Частка інших складових капіталу банку незначна.

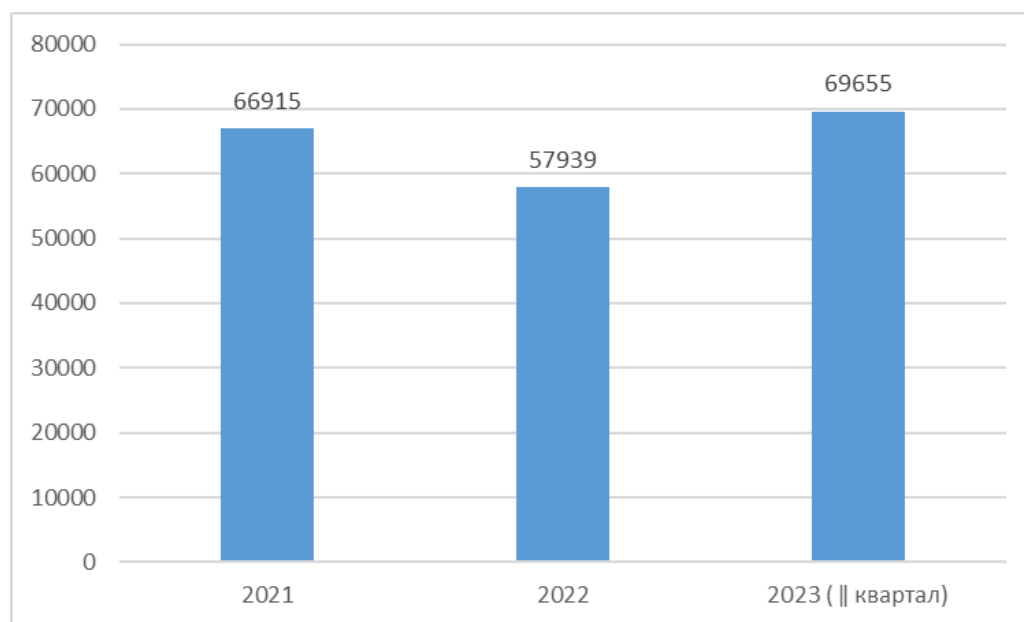

Рис. 2.11 – Динаміка власного капіталу ПриватБанку за 2021-2023 рр.,
млн. грн

У 2022 р. у порівнянні із 2021 р. загальний обсяг власного капіталу банку зменшився на 13,41 % та склала 57939 млн. грн, а інші резерви у від'ємному значенні зросли майже у 4 рази. На період кварталу 2023 року власний капітал банку дещо покращився та становив 69655 млн. грн, це на 20,22 в.п. більше даних попереднього року.

Таким чином, за результатами нашого дослідження зазначимо, що діяльність АТ КБ «Приватбанк» протягом 3-х останніх років за окремими

показниками покращилась, у той же час є проблемні моменти із збитками минулих років, про це свідчать проведені вище розрахунки.

Для оцінки якості кредитного портфеля банку було проаналізовано динаміку кредитного портфелю на рис. 2.12.

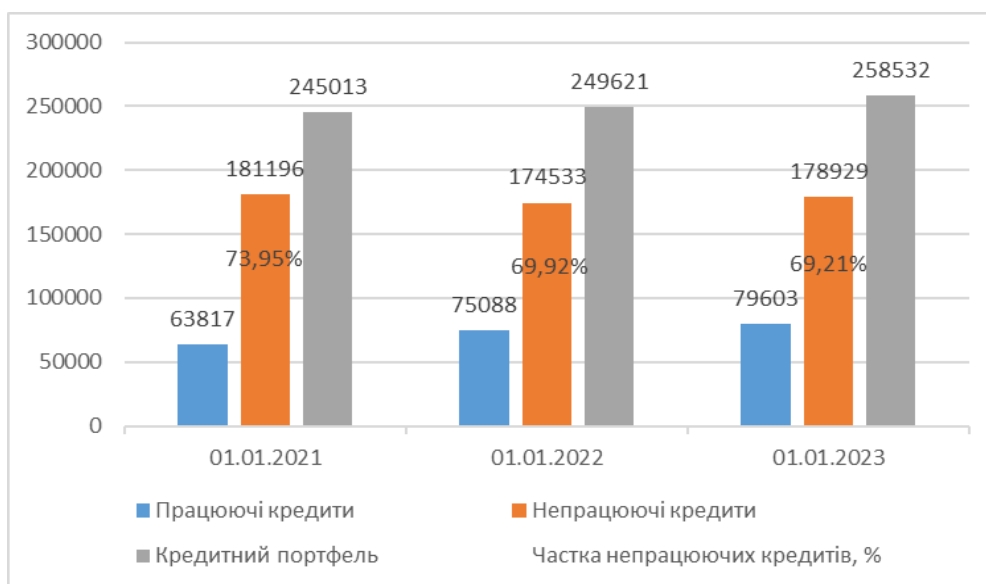

Рис. 2.12 - Динаміка кредитного портфелю, млн. грн

Непрацюючий кредитний портфель АТ ПриватБанку з початку 2022 року зменшився на 3,68%, або на 6663 млн. грн. Частка непрацюючих кредитів в портфелі у 2022 р. становила 69,92% або 174533 млн. грн. Працюючі кредити зросли на 18%, або на 11271 млн. грн.

Аналіз динаміки показників фінансових результатів в табл. 2.11 свідчить про те, що головним джерелом прибутку для банку є процентний дохід, який за 2021– 2023 роки збільшився на 19967,0 млн. грн, тобто вкладення в активи є результативними, а приріст прибутку отримано якраз за рахунок ефективного управління активами і пасивами. За всіма доходними показниками можна помітити значний приріст, особливо розмір чистого прибутку.

Чистий відсотковий дохід також зріс на 81,4%. Гарний стрибок був у II кварталі – 74,2%, а сума доходу склала понад 14 мільярдів гривень. Суттєво зріс і комісійний дохід банку – на 41,3% і склав 11,64 мільярда гривень.

Варто звернути увагу на те, що за останні 3 років значно зросли комісійні витрати, майже в чотири рази. Проте обсяг процентних витрат скоротився на 17098 млн. грн, хоча все одно основну частку витрат АТ КБ «ПриватБанк» становлять процентні витрати. Прибутковість комерційного банку виступає багатогранною економічною категорією, яка одночасно поєднує в собі одержані результати від здійснення діяльності підприємством, так і його здатність одержувати прибуток як основне джерело розширеного відтворення в подальшому [39].

Таблиця 2.11 – Склад та динаміка фінансових результатів АТ
«ПриватБанк» у 2021-2023 роках, млн грн

Показники	01.06.2021	01.06.2022	01.06.2023	Абсолютне відхилення (+/-)		Темп приросту, %	
				2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Процентні доходи	17222	17505	30127	283	12622	101,64	172,11
Процентні витрати	3888	2142	2269	-1746	127	55,09	105,93
Чистий процентний дохід/витрати	13334	15363	27825	2029	12462	115,22	181,12
Комісійні доходи	15977	14116	19466	-1861	5350	88,35	137,90
Комісійні витрати	5362	5880	7828	518	1948	109,66	133,13
Всього доходів	32845	29062	55757	-3783	26695	88,48	191,86
Амортизаційні витрати	1018	998	1138	-20	140	98,04	114,03
Інші адміністративні та операційні витрати	3901	4580	4885	679	305	117,41	106,66
Інші доходи	744	1563	1510	819	-53	210,08	96,61
Всього витрат	21150	22746	25967	1596	3221	107,55	114,16
Прибуток до оподаткування	11731	7099	36735	-4632	29636	60,51	517,47
Витрати на сплату податку	36	783	6945	747	6162	2175,00	886,97
Прибуток	11695	6316	29790	-5379	23474	54,01	471,66

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності банку [38]

Проаналізуємо більш детально доходи та витрати банку, серед яких найбільш значимі такі: процентні доходи та витрати, комісійні доходи та витрати, адміністративні та інші операційні доходи, витрати на сплату податку.

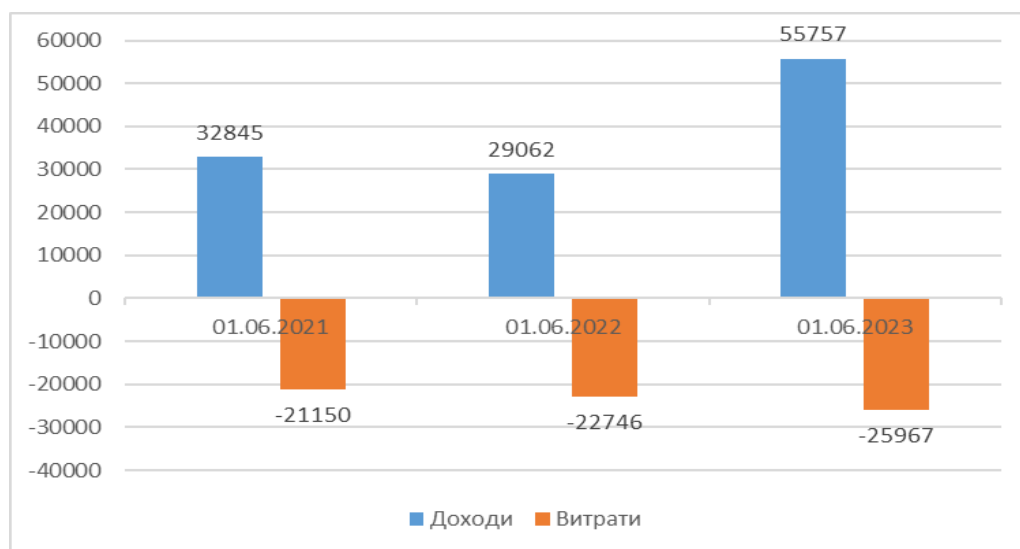

Рис. 2.13 – Доходи і витрати ПриватБанку за перше півріччя 2021-2023
рр., млн. грн

У 2022 р. значне погіршення фінансових результатів банку було обумовлено зростанням його витрат та зниженням доходів на 7,55 і 11,52 в.п. відповідно (рисунк 2.13).

У перші 6 місяців 2023р. суттєво зросла сума доходу, майже у 2 рази та склала 55757 млн. грн.

Прибуток є показником ефективності фінансової стратегії та операційного управління банку. Він грає ключову роль у здатності банку покривати різні види ризиків, такі як кредитний, ринковий та операційний ризик. Відповідна прибутковість дозволяє компенсувати можливі збитки та ризики.

Для оцінки фінансової ефективності було зображено динаміку прибутку (збитку) АТ «ПриватБанк» в 2021-2023 роки на рисунку 2.14

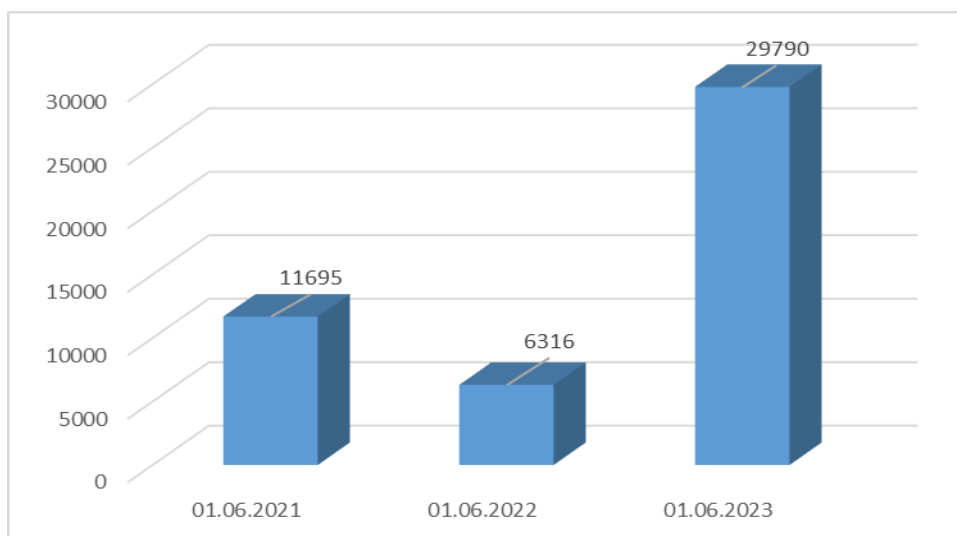

Рис. 2.14 – Динаміка прибутку (збитку) ПриватБанку за перше півріччя 2021-2023 рр., млн. грн

Проаналізувавши фінансові результати банку за 3 роки, спостерігаємо прибутковість банківської установи. Зокрема, за результатами 2021 р. АТ КБ «Приватбанк» отримав чистий прибуток у сумі 11695 млн. грн. У 2022 р. також отримано прибуток, але він зменшився відносно попереднього року майже у половину (темп приросту – 54,01 %) та склав 6316 млн. грн через зниження доходів під впливом війни на економіку країни. За результатами 2023 р. прибуток АТ КБ «Приватбанк» склав 29790 млн. грн, сума отриманого прибутку в порівнянні із 2022 р. аналогічного періоду зросла на 2347 млн. грн, чи у 4,7 разів. Це свідчить про значний ріст прибутковості банку АТ КБ «Приватбанк».

Загалом АТ «ПриватБанк» в 2023 році покращив низку фінансових показників. Такому покращенню сприяли такі фактори:

- збільшенням обсягу готівки та коштів у НБУ;
- кредити та аванси клієнтам;
- інвестиції у цінні папери;
- зменшення заборгованості інших банків [41].

Висновок до розділу 2

Рівень фінансової стійкості у банківському секторі України на 2023 році підвищився через поліпшення структури пасивів. Зобов'язання банків, що становлять основну частку пасивів, постійно зростають і на початку 2023 року склали 2135043 млн грн, що становить 9,72% від загального пасиву.

Кредити хоча і продовжують становити основу банківських активів, після повномасштабного вторгнення росії відбулося суттєве скорочення обсягів кредитування. Забезпечення безпеки у сфері кредитів стає ще більшою необхідністю для комерційних банків. Станом на початок 2023 року питома вага наданих кредитів у активах банків склала 44,02 % (82,21 % на початку 2019 року). Після зменшення частки непрацюючих кредитів у 2021 році на 10,5 в. п., цей показник збішився до 38,1 % (+10,8 в. п.).

У воєнний період банківський сектор України стикається із підвищенням ризиковості та збільшенням невизначеності, що негативно впливає на його фінансову стабільність. Зменшення платоспроможності позичальників та невпевненість у подальшому економічному розвитку призводять до скорочення якості активів банків.

АТ КБ «Приватбанк» є найбільшим комерційним банком в Україні та одним із найбільших банків у Східній Європі. Даний банк відноситься до системно важливих банків. АТ КБ «Приватбанк» є лідером за розмірами активів, портфелем клієнтів і кількістю філій в Україні. Банк надає широкий спектр фінансових послуг для фізичних осіб, підприємств та інших клієнтів. Банк активно впроваджує цифрові технології для полегшення доступу клієнтів до банківських послуг. Має розвинуту мобільну платформу та онлайн-банкінг для зручності клієнтів. Крім того, фінансово-кредитна установа активно займається соціальними ініціативами та благодійністю.

Незважаючи існуючі на проблеми у банківській системі, зростаючі загрози зовнішнього середовища, АТ КБ «Приватбанк» продовжує дотримуватися існуючих нормативних вимог, у тому числі вимог щодо капіталу, ліквідності, кредитування і ризиків.

Підтримуючи політику НБУ, банк у першому півріччі 2023 року, як і останні роки, виважено підходив до ціноутворення депозитів і збільшив частку строкових депозитів населення. Залишки на строкових депозитних рахунках фізосіб у гривні зросли на 18% (на 6,9 млрд грн). В цілому залишки на рахунках клієнтів збільшилися на 3,5% (на 16,1 млрд грн), що свідчить про високу довіру до банку.

Завдяки потужним результатам роздрібного бізнесу та сегменту бізнес-клієнтів банк побив свій власний рекорд прибутковості, завершивши півріччя з фінансовим результатом у 29,7 млрд грн. Банк зберігає високу операційну ефективність, підтримуючи безперебійне обслуговування клієнтів. Операційні витрати залишаються стабільними під контролем керівництва.

У цілому діяльність АТ КБ «Приватбанк» протягом 3-ох останніх років за окремими показниками покращилась, у той же час є проблемні моменти із збитками минулих років. Отже, для банку залишається актуальною проблема підвищення ефективності використання ресурсної бази та діяльності в цілому.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ

3.1 Науково-методичні рекомендації щодо удосконалення оцінки рівня фінансової небезпеки банку на основі прогнозування імовірності дефолту

Імовірність дефолту банківської установи може служити важливим індикатором небезпеки як для самого банку, так і для фінансової системи та економіки у цілому. Дефолт банку вказує на те, що установа не може виконати свої фінансові зобов'язання перед вкладниками та кредиторами. Ось кілька причин, чому імовірність дефолту банку може вважатися індикатором небезпеки:

1. Системні ризики: деякі банки можуть бути системно важливими, тобто їхні проблеми можуть мати значний вплив на банківську і фінансову системи. Якщо системно важливий банк знаходиться під загрозою дефолту, це може викликати ланцюгову реакцію, яка поширюється на інші фінансово-кредитні установи.

2. Довіра: імовірність дефолту може впливати на довіру з боку вкладників і інших учасників ринку. Якщо клієнти втрачають довіру до банку, вони можуть почати виводити свої кошти, що може призвести до масового виведення коштів та прискорити настання дефолту.

3. Фінансова стабільність: дефолт банку може порушити фінансову стабільність, оскільки це може вплинути на доступність кредитів для юридичних та фізичних осіб. Відсутність кредиту може ускладнити фінансування для підприємств та призвести до економічних труднощів.

4. Макроекономічна значущість: банки грають значну роль на макроекономічному рівні. Дефолт великого банку може мати значний вплив на

банківську систему, кредитування, інвестиції та споживчі витрати. Тому моніторинг імовірності дефолту банків є важливим завданням для фінансових регуляторів та економістів. Це дозволяє вчасно виявляти проблеми та вживати заходів для їх вирішення, щоб запобігти подальшим негативним наслідкам для економіки.

Logit-модель є одним з типів моделей для бінарного прогнозування, тобто вона використовується для вирішення задач, де результат може приймати одне з двох можливих значень, таких як дефолт або не дефолт [42-44]. Ця модель часто застосовується в економетриці, статистиці та фінансовому аналізі для оцінки ймовірності подій.

Основна ідея logit-моделі полягає в тому, щоб визначити логарифм відношення шансів (log-odds) для даної події відносно ймовірності того, що подія не відбудеться. Це виражається у вигляді логістичної функції.

Математично, рівняння регресії може бути виражено наступним чином:

$$P_i = \frac{1}{1 + e^{-D_i}}, \quad (3.1)$$

де P_i – імовірність дефолту банку;

e – ірраціональна константа, що наближено дорівнює 2,7183;

D_i – регресійне рівняння (3.2)

Вигляд рівняння D_i :

$$D_i = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_k x_k, \quad (3.2)$$

де x_i – експлікативні змінні або пояснюючі чинники, ($k = i = 1, \dots, n$).

Після побудови моделі і отримання оцінок коефіцієнтів регресії, можна використовувати їх для прогнозування ймовірності дефолту банку для нових статистичних даних. Ймовірність банківського дефолту обчислюється за допомогою оберненої логістичної функції.

Важливо зазначити, що врахування різних чинників (експлікативних змінних) і їх ваги у економетричній моделі може допомогти розрахувати та оцінити ризики дефолту банку та забезпечити більш точний прогноз. Такі моделі також можуть бути покращені та адаптовані в залежності від конкретного контексту та особливостей функціонування фінансового ринку.

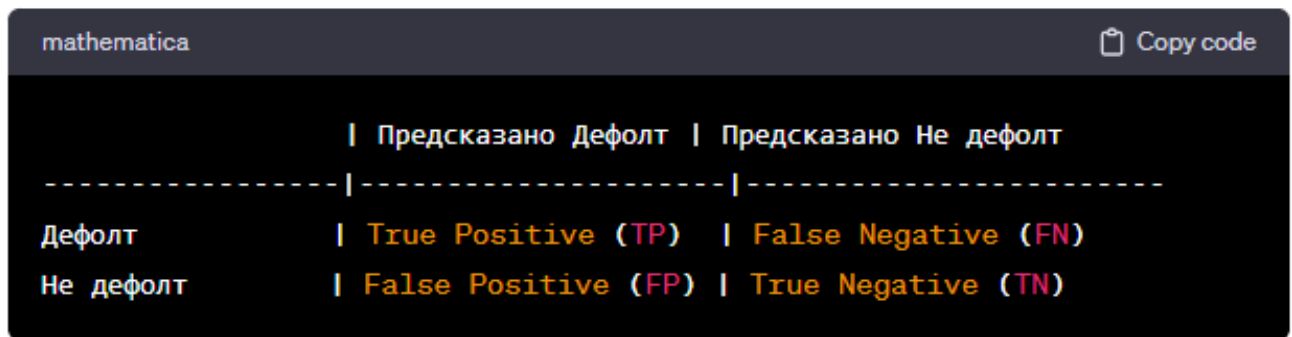
Метод максимальної правдоподібності (Maximum Likelihood Estimation, MLE) є основним методом для отримання оцінок параметрів у logit-регресії. Сутність цього методу полягає в тому, щоб максимізувати ймовірність спостережень при врахуванні параметрів моделі.

Максимальна правдоподібність обчислюється як функція ймовірності спостережень, заданих параметрами моделі. Зазвичай максимізують логарифм правдоподібності, оскільки це спрощує обчислення.

Методи оптимізації, такі як градієнтний спуск чи метод Ньютона-Рафсона, використовуються для знаходження значень параметрів, що максимізують логарифмічну правдоподібність. Зазвичай використовуються пакети програмного забезпечення чи бібліотеки мов програмування, такі як Python з бібліотекою `scikit-learn`, R з пакетом `glm`, чи інші, для оцінки logit-регресії методом максимальної правдоподібності на практиці.

Для верифікації побудованої моделі на точність застосовують так звану «матрицю помилок». Матриця помилок, також відома як «Confusion Matrix» або «Error Matrix», використовується для оцінки ефективності класифікаційних моделей, таких як logit-регресія. Для задачі прогнозування дефолту банку, матриця помилок виглядає наступним чином: нехай u є два класи – «Дефолт»

(Positive) і «Не дефолт» (Negative). Вигляд зазначеної вище матриці наведено на рис. 3.1.

The screenshot shows a Mathematica interface with a confusion matrix table. The table has two columns: 'Предсказано Дефолт' and 'Предсказано Не дефолт'. The rows are 'Дефолт' and 'Не дефолт'. The cells contain 'True Positive (TP)', 'False Negative (FN)', 'False Positive (FP)', and 'True Negative (TN)' respectively. The table is enclosed in a box with a 'Copy code' button in the top right corner.

	Предсказано Дефолт	Предсказано Не дефолт
Дефолт	True Positive (TP)	False Negative (FN)
Не дефолт	False Positive (FP)	True Negative (TN)

Рис. 3.1 – Вигляд «матриці помилок»

При чому:

1. True Positive (TP): кількість випадків, коли модель правильно передбачила дефолт.
2. False Negative (FN): кількість випадків, коли модель помилилася, не передбачивши дефолт, тобто фактично був дефолт, але модель сказала, що не було.
3. False Positive (FP): кількість випадків, коли модель помилилася, передбачивши дефолт, тобто фактично не був дефолт, але модель сказала, що був.
4. True Negative (TN): кількість випадків, коли модель правильно передбачила відсутність дефолту.

На основі цих значень можна обчислити різні метрики оцінки ефективності моделі, такі як чутливість (Sensitivity), специфічність (Specificity), точність (Accuracy), та інші:

- чутливість (Sensitivity): $\frac{TP}{TP + FN}$ – відсоток банківських дефолтів, які

були правильно виявлені побудованою моделлю;

- специфічність (Specificity): $\frac{TN}{TN + FP}$ – відсоток не дефолтів, які були

правильно виявлені моделлю;

- точність (Accuracy): $\frac{TP + TN}{TP + TN + FP + FN}$ – загальна точність моделі

прогнозування дефолту банку.

Ці метрики допомагають зрозуміти, наскільки ефективно модель здатна передбачати «дефолт» та «не дефолт» банку, і може бути використана для налаштування параметрів чи порівняння різних економетричних моделей.

Побудову моделі (3.2) пропонується здійснювати за наступним алгоритмом, зображеним на рис. 3.2.

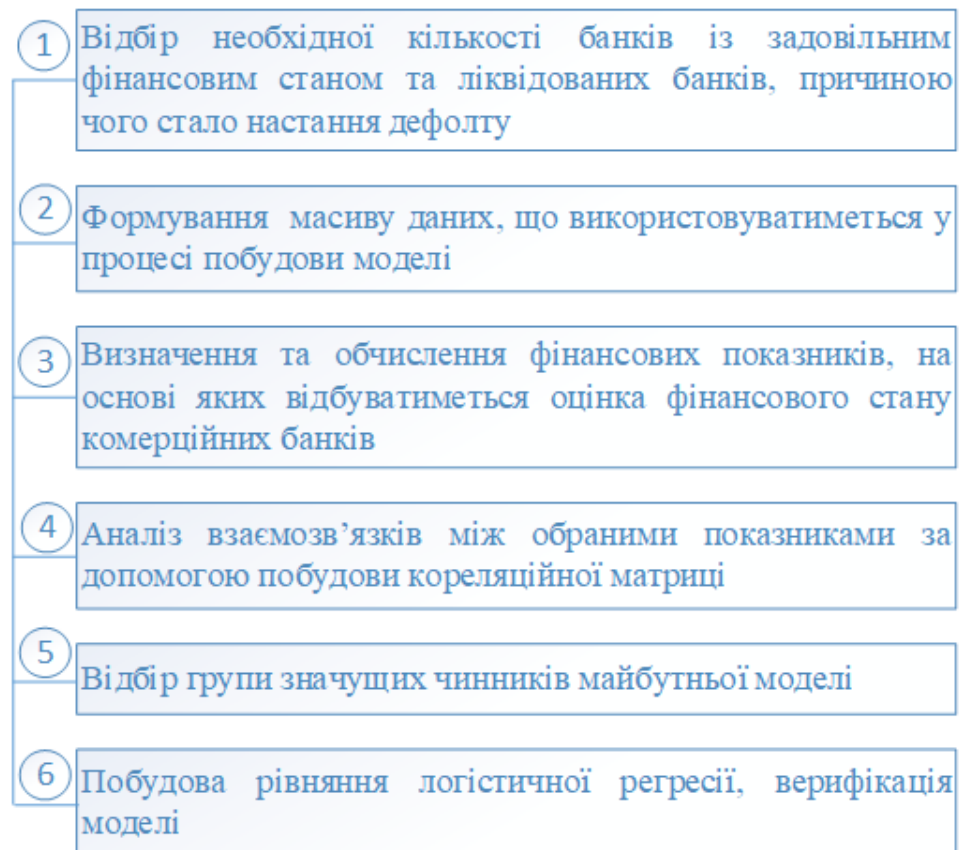

Рис. 3.2 – Алгоритм побудови економетричної моделі визначення імовірності настання дефолту банку

На підставі статистичних даних НБУ [45] щодо кількості банків і які саме фінансово-кредитні установи було виявлено неплатоспроможними та рішення про їх ліквідацію за період з 2014 по 2022 рр. було систематизовано та узагальнено інформацію, необхідну для моделювання.

З початкового набору можливих експлікативних змінних, який налічував 18 пояснюючих змінних (X_1 – рентабельність активів банку за чистим прибутком; X_2 – співвідношення чистих комісійних доходів банку і банківських активів; X_3 – співвідношення чистих процентних доходів банку і банківських активів; X_4 – співвідношення чистого прибутку банку і зобов'язань фінансово-кредитної установи; X_5 – рентабельність власного капіталу банку; X_6 – співвідношення кредитів наданих і зобов'язань; X_7 – співвідношення коштів, розміщених в інших банках, та коштів інших банків, які знаходяться у банку; X_8 – частка залучених на депозитній основі коштів у зобов'язаннях банку; X_9 – рентабельність процентних витрат; X_{10} – рентабельність комісійних витрат банку; X_{11} – частка інвестиційних ЦП і депозитних сертифікатів НБУ у сукупних активах банку; X_{12} – частка найбільш ліквідних активів у сукупних активах банку; X_{13} – співвідношення сформованих за зобов'язаннями резервів і кредитного портфелю банку; X_{14} – загальна ліквідність банку; X_{15} – співвідношення ліквідних активів і зобов'язань банку; X_{16} – коефіцієнт фінансової стійкості банку; X_{17} – коефіцієнт фінансової автономії банку; X_{18} – співвідношення адміністративних витрат, інших операційних витрат та сукупних активах банку), на основі попарного порівняння значень коефіцієнтів кореляції кореляційної матриці, вдалося виокремити ті чинники, що не утворювали тісного зв'язку, тобто не утворювали мультиколінеарності.

До регресійної моделі визначення імовірності дефолту банку було включено такий масив пояснюючих змінних: X_2, X_3, X_4, X_5, X_8 і X_{15} . У випадку, коли фінансово-кредитна установа є банкрутом, бінарний показник дорівнював 1 і, навпаки, 0, якщо банк є стабільно функціонуючим.

У результаті розрахунків було отримано logit-модель наступного виду:

$$\begin{cases} P_i = \frac{1}{1 + e^{-D_i}}, \\ D_i = 8,107 + 56,961X_2 - 31,848X_3 - 7,591X_4 - 0,314X_5 - 8,093X_8 - 16,912X_{15} \end{cases} \quad (3.3)$$

Точність моделі (3.3) становить 97,43 %. Здійснимо апробацію побудованої моделі визначення імовірності дефолту на прикладі АТ КБ «Приватбанк» станом на 01.11.2023

$$X_2 = 19612821 : 804145627 = 0,02439;$$

$$X_3 = 48392705 : 804145627 = 0,06018;$$

$$X_4 = 47101511 : 527332786 = 0,08932;$$

$$X_5 = 47101511 : 87785116 = 0,53656;$$

$$X_8 = 502793867 : 527332786 = 0,95347;$$

$$X_{15} = 93137940 : 527332786 = 0,17662.$$

$$D_i = 8,107 + 56,961 \cdot 0,02439 - 31,848 \cdot 0,06018 - 7,591 \cdot 0,08932 - 0,314 \cdot 0,53656 - 8,093 \cdot 0,95347 - 16,912 \cdot 0,17662 = -3,97027$$

$$\text{Тоді } P_i = \frac{1}{1 + e^{-(-3,97027)}} = 0,018518.$$

Виходячи з проведених вище розрахунків, можна зробити висновок про те, що АТ КБ «Приватбанк» залишиться стабільно функціонуючим у фінансовому аспекті, у середньостроковій перспективі дефолт даному банку не загрожуватиме при інших рівних умовах.

Таким чином, у випадку визначення імовірності банкрутства банку, logit-модель може бути використана для оцінки ймовірності того, що банк стане неплатоспроможним.

Переваги logit-моделі для визначення імовірності банкрутства банку полягають у наступному:

1. Гнучкість (Logit-модель може легко адаптуватися до різноманітних видів даних і має гнучкість у врахуванні різних факторів, що впливають на банкрутство банку).

2. Добре підходить для бінарних подій (оскільки банкрутство банку є бінарною подією (відбувається або не відбувається), logit-модель добре підходить для моделювання таких ситуацій).

3. Інтерпретованість (коефіцієнти logit-моделі мають відносно просту інтерпретацію. Це означає, що можна зрозуміти, як кожен фактор впливає на ймовірність банкрутства).

Разом з цим у використанні logit-моделі для визначення імовірності банкрутства є і певні недоліки, які потрібно враховувати:

1. Лінійність (Logit-модель передбачає лінійні взаємозв'язки між факторами, що може бути недостатнім для опису складних нелінійних взаємозв'язків в даних).

2. Залежність від даних (точність logit-моделі сильно залежить від якості та представлення даних. Якщо в даному наборі даних немає представників важливих для моделі факторів, результати можуть бути неточними).

3. Сплески (велика кількість сплесків або неправильно виміряних даних може вплинути на точність та стабільність моделі).

4. Нехтування часовим аспектом (Logit-модель може не враховувати динаміку змін у часі, що може бути критичним для прогнозування банкрутства банку).

5. Відсутність інтеракцій (модель може не враховувати можливі взаємодії між різними факторами, що може призвести до втрати інформації).

Тому при виборі моделі доцільно звертати на конкретний контекст, властивості даних і вимог задачі. У деяких випадках комбінація різних методів може бути більш ефективною для цілей прогнозування.

3.2 Структурування банківських «портфелів» як інструмент як основний інструмент забезпечення фінансової стабільності і безпеки банку

Забезпечення стабільного та безпечного функціонування банку у довгостроковій перспективі унеможлиблюється без створення ефективної система менеджменту, складовою якої є управління банківськими активами.

Основними недоліками сучасної системи управління у банках полягає у часто формальному використанні портфельного підходу при управлінні групами активів, наприклад, кредитами, цінними паперами та ін. Формування і реалізація цілісної системи портфельного управління – один із напрямів перспективного розвитку [46, 47].

Слід зауважити, що поняття «портфель активів» в науково-практичній літературі вживається досить рідко. Як правило, термін «портфель» застосовується по відношенню до сукупності банківських кредитів та, ще частіше, до цінних паперів.

Складність поняття «портфель банківських активів» пояснюється наступним:

- по-перше, такий портфель включає в себе декілька портфелів: інвестиційний, кредитний, торговий, грошових резервів та ін.;
- по-друге, являє собою структуровану сукупність різnorodних за своєю сутністю активів.

Структурування активів – це активний процес формування груп, виходячи із віднесення активу до тієї чи іншої категорії. У підсумку портфель представляє собою сформовану з конкретною ціллю структуру банківських активів, виходячи зі стратегічних установок розвитку фінансово-кредитної установи.

Разом з цим, портфель банківських активів представляє собою і ринкову категорію. Таким чином, портфель банківських активів – це структурована сукупність банківських активів, яка цілеспрямовано сформована і управляється

на постійній основі для досягнення поставлених цілей розвитку банку з урахуванням особливостей зовнішнього середовища.

Основними цілями фінансово-кредитної установи при формуванні портфеля активів банку можуть бути: зменшення сукупного рівня ризику портфелю і забезпечення безпеки вкладень, підвищення дохідності, забезпечення прийняттого рівня ліквідності, приріст портфелю активів, проникнення у нові ніші на фінансовому ринку, розширення поля клієнтів тощо.

У зв'язку з цим можна виділити такі типи портфеля банківських активів.

Залежно від того, чи відповідає сформований портфель активів цілям банку, визначеним при його формуванні, портфель може бути збалансованим і незбалансованим.

Портфель активів банку, структура якого є раціональною, оптимальною у поєднанні різних характеристик (по відношенню до ризику, дохідності), є збалансованим. Незбалансований портфель банківських активів, у свою чергу, характеризується невідповідністю складових (активів) або невідповідністю структури портфеля поставленим цілям його формування.

Одним із способів підтримки оптимальної (збалансованої) структури портфеля активів є регулярне оздоровлення портфеля (видалення «зайвих» банківських активів та, якщо це можливо, оперативне заміщення їх тими активами, які не погіршать, а покращать структуру портфеля. Для своєчасного коригування структури портфеля банківських активів необхідним є створення і використання «потенційного портфеля» активів фінансово-кредитної установи, що містить такі активи, які у подальшому можуть увійти до складу чинного портфеля активів.

Банківські активи можуть формуватися або випадково, або усвідомленим шляхом. Брак достатнього досвіду управління фінансово-кредитною установою, нехтування засадами менеджменту, відсутність комплексної стратегії розвитку змушує керівництво банку «плисти за течією», формувати власні активи

стихійним чином. У цьому разі управління банківськими активами має пасивний характер: здійснюється оцінка в кращому разі якості одиничних активів, а не сукупності активів. Структура портфеля, сформованого випадково, буде, як правило, незбалансованою, не стійкою до загроз.

Іншим (альтернативним) варіантом є портфель банківських активів, сформований усвідомлено, який є результатом активних дій менеджерів щодо планування, управління структурою, кількісними і якісними характеристиками банківських активів на концептуальних засадах цілісного управління активами.

У загальному розумінні управління – це процес планування, організації, регулювання, оцінки, аналізу та контролю.

Планування. Портфельна концепція передбачає систематичний підхід до формування портфеля банківських активів, першим етапом на шляху до якого є планування. Це багаторівнева діяльність з визначення місії фінансово-кредитної установи, візії, стратегічного планування (концепції управління, ідеї, цілі та підходи до формування та функціонуванню портфеля банківських активів), тактичне планування (визначення заходів, завдань відносно виконання стратегії) та фінансове планування (розробка бюджетів, конкретних фінансових нормативів, показників та ін.). Тут доречним буде для українських банків стратегічне (довгострокове) планування на основі розуміння можливостей фінансово-кредитної установи та вивчення ринкової ситуації, SWOT-аналізу щодо портфеля активів. При цьому важливу роль відіграє визначення цілей портфеля, що має формуватися.

Організація. В межах портфельної теорії є основним інструментом досягнення поставленої цілі. Організацію слід розглядати як добре підготовлених, мотивованих та цілеспрямованих банківських співробітників, які чітко усвідомлюють сформульоване завдання (є носіями «портфельної філософії», є тими, хто поділяє принципи портфельного менеджменту) і чия діяльність сконцентрована на цільовому ринку.

Оцінка. Важливе місце у банківському менеджменті займає кількісна та якісна оцінка портфеля активів, кінцевою метою якої має стати визначення його справедливої вартості. Кількісна оцінка портфеля банківських активів передбачає: визначення балансової (документально підтвердженої) вартості кожного активу, що входить до складу портфеля за даними форми 1 фінансової звітності «Баланс» на останню дату звітування; врахування інфляції та коригування грошових характеристик окремих статей активів балансу у зв'язку з цим; визначення приведеної вартості окремих активів.

За кількісною оцінкою портфеля активів банку стоять такі характеристики активів як: дохідність, ризиковість, ліквідність. Вивчення впливу зазначених характеристик представляє собою зміст якісної оцінки портфеля банківських активів, дозволяючи підійти до визначення його справедливої вартості.

Регулювання. Сучасна концепція управління портфелями виходить з того, що несистематичний ризик можна зменшити за рахунок розподілу активів між різними компаніями, галузями, сегментами.

У контексті банківського портфеля диверсифікація, як спосіб зниження ризику, може бути застосована в різних аспектах: різноманіття кредитного портфелю: розподіл кредитів між різними галузями економіки та географічними регіонами; виділення кредитів малому та великому бізнесу, різним видам позичальників; різноманіття фінансових інструментів: розподіл активів між різними класами; інвестування в різні фінансові інструменти, щоб збалансувати ризик та дохід; географічна диверсифікація: розподіл банківських активів між різними географічними регіонами для зменшення економічного та політичного ризику; формування стратегії щодо розташування філій банку та відокремлених підрозділів; валютна диверсифікація: зменшення валютного ризику шляхом розподілу активів між різними валютами або використанням фінансових інструментів для зменшення валютних коливань; стратегії інвестування:

використання різних стратегій інвестування, таких як консервативні та агресивні підходи, для збалансування ризику та доходу.

Аналіз та контроль. Формування потенційного портфеля активів разом із управлінням діючим вимагає здійснення аналізу і систематичного контролю, спрямованих не лише на вивчення портфеля активів та його складових (виявлення потенційно неліквідних активів або таких, що погіршують структуру банківського портфеля), але й на моніторинг ринкового середовища діяльності фінансово-кредитної установи (аналіз стану і перспектив зміни ринкової кон'юнктури, оцінка охоплених банком сегментів на ринку фінансових послуг).

Таким чином, особливостями портфельної концепції управління банківськими активами є:

- наявність у кожної фінансово-кредитної установи стратегії, орієнтованої досягнення підвищених кількісних і якісних результатів діяльності у порівнянні з конкурентами;
- активне залучення кожного співробітника до управлінського процесу, наявність корпоративної банківської культури;
- акцент на всебічному аналізі інформації (потенційний портфель, місце фінансово-кредитної установи на фінансовому ринку);
- ефективні способи акумуляції і обробки інформації (формування управлінської інформаційної системи).

Формування і втілення цілісної системи портфельного управління банківськими активами з використанням позитивного досвіду іноземних банків дозволить фінансово-кредитним установам підвищити рівень конкурентоспроможності, сприятиме розвитку у цілому національної банківської системи та економіки.

3.3 Управління ліквідністю у забезпеченні фінансової безпеки банку

Ліквідність банку є однією з найважливіших якісних характеристик діяльності банку. Під ліквідністю розуміється здатність банку задовольняти потребу клієнтів та його кредиторів у фінансових ресурсах протягом операційного дня з прийнятним рівнем витрат. У той же час ліквідність банку являє собою динамічний стан, який складається поступово і характеризується впливом різноманітних чинників та тенденцій.

Під ліквідністю розуміється здатність банків своєчасно погашати свої зобов'язання у грошовій формі з урахуванням не тільки кредитних, а й касових можливостей комерційних банків. По-перше, банківська ліквідність залежить від характеру, величини та структури депозитів. По-друге, від можливості банку терміново отримати позику на кредитному ринку. По-третє, від відповідності структури активів (кредитних вкладень) за строком та характером структури пасивів (ресурсів). По-четверте, від економічної кон'юнктури, оскільки, наприклад, застій в економіці спонукає клієнтів вилучати свої вклади з банків, що не лише погіршує їхню ліквідність, а й стає часто причиною краху банків. По-п'яте, від порушення обороту готівки, викликаной стійкими диспропорціями економіки. По-шосте, від зростання грошових резервів банку, оскільки максимальної ліквідністю володіє той банк, сума депозитів якого перевищує обсяг наданих кредитів (у цьому разі зменшується прибуток банку).

Зобов'язання банку можна умовно розділити на реальні та потенційні. Реальні зобов'язання відображені у балансі банку у вигляді депозитів (як фізичних, так і юридичних осіб) до запитання, термінових депозитів, залучених міжбанківських ресурсів тощо. Потенційні зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках банку, вони бувають як пасивні – тобто банківські гарантії на виконання умов контрактів, виконання умов конкурсу або тендеру, зобов'язань перед митними органами, поручительств виданих банком, а також

активні – невикористані ліміти кредитних ліній, овердрафтів, виставлені акредитиви тощо.

Джерелами коштів для виконання зобов'язань є грошова готівка банку, виражена в залишках коштів у касі та на кореспондентських рахунках, активи які можна швидко перетворити на особистість, міжбанківські кредити, які за потреби можна по отримати з міжбанківського ринку або від НБУ.

Використання зазначених вище джерел не повинно супроводжуватися втратами банку, тобто обертатися збитками. Але присутність двох зазначених умов ліквідності банку (своєчасність виконання зобов'язання і без втрат) обумовлюється багатьма факторами внутрішнього і зовнішнього порядку, що визначають якість діяльності банку – рис. 3.3.

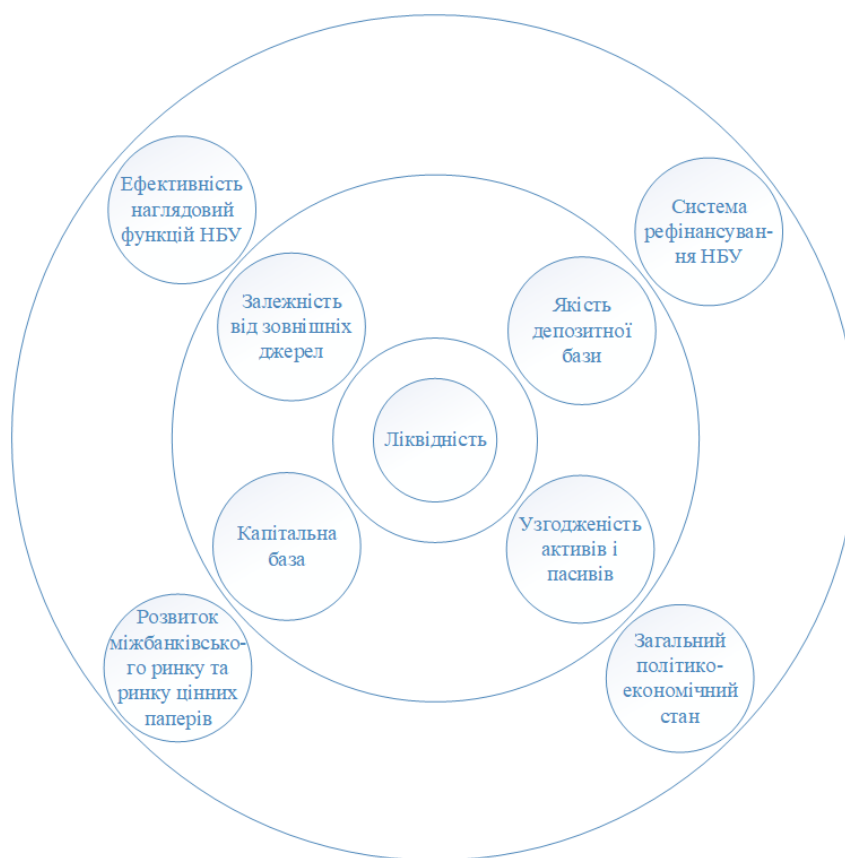

Рис. 3.3 – Фактори зовнішнього та внутрішнього порядку, що впливають на ліквідність банку

Складено автором

До зовнішніх факторів внутрішнього порядку можна віднести:

- капітальна база банку – означає наявність значної абсолютної величини власного капіталу банку як основної складової при поглинанні ризиків, це активи та гарантії коштів вкладників та кредиторів. Основу власного капіталу банку становлять статутний фонд та інші фонди банку, призначені для різних цілей, у тому числі і забезпечення стійкості банку. Чим більшим є власний капітал банку, тим вища його ліквідність;

- якість активів визначається на основі чотирьох критеріїв: ліквідності, ризикованості, прибутковості та диверсифікованості. Ліквідність активів – це здатність активів перетворюватися на готівку засобом їх реалізації чи погашення зобов'язань позичальниками. Ступінь ліквідності активів залежить від їх призначення. Ризиковість як показник якості активів означає потенціал ну можливість втрат при їх продажу (при перетворенні на грошову на особистість).

Прибутковість активів – показник їхньої якості, який відображає ефективність активів, тобто здатність приносити дохід і таким чином створювати джерело розвитку банку та зміцнення його капітальної бази. За рівнем прибутковості активи поділяються на дві групи: які приносять та не приносять дохід. Чим вище частка активів, що приносять дохід, тим за інших рівних умов більше прибутку матиме банк, а, очевидно, матиме більше можливостей зміцнити свою капітальну базу. Це означає, що банк може справитись з тими ризиками, що він себе взяв.

Критерієм якості активів може бути і їх диверсифікації, що показує ступінь розподілу ресурсів банку з різних сфер рам розміщення.

- якість депозитної бази – є найважливішим фактором, що визначає ступінь ліквідності банку. Депозитну базу утворюють кошти юридичних та фізичних осіб, що акумулюються банком на поточних та розрахункових рахунках, у термінових вкладах. Критерієм якості депозитів (до запитання, термінових, ощадних тощо) є їх стабільність. Чим вище стабільна частина депозитів, тим

вище ліквідність банку, оскільки утворені в цій частині ресурси не залишають банк. Збільшення стабільної частини депозитів, знижує необхідність і потребу банку в найбільш ліквідних активах, що передбачає поновлюваність зобов'язань банку.

- ліквідність банку обумовлюється також його залежністю від зовнішніх джерел, якими є міжбанківські кредити. Міжбанківський кредит у певних межах та обсягах ніяк не впливає на ліквідність банку. Він дозволяє усунути нестачу ліквідних коштів. Якщо міжбанківський кредит займає значне місце у формуванні ресурсів банку, то несприятлива кон'юнктура на банківському ринку може призвести до банкрутства фінансово-кредитної установи.

- співвідношення активів та пасивів за сумами та строками. Виконання банком зобов'язань перед клієнтом передбачає узгодження термінів, на які інвестуються кошти, зі строками, на які вкладники запропонували кошти банку. Не виконання цього правила може призвести до неможливості своєчасного повного виконання своїх обов'язків зав банком перед кредиторами та вкладниками.

На стан ліквідності банків впливають низка зовнішніх факторів, які лежать поза діяльністю банків. Зокрема:

- загальна політична обстановка в країні – даний фактор створює передумови розвитку банківських операцій та успішності функціонування банківської системи, забезпечує стабільність економічної основи діяльності банків, що зміцнює довіру як вітчизняних так і рубіжних інвесторів до банків.

- розвиток ринку цінних паперів – дозволяє забезпечити найбільш можливе ний варіант створення ліквідних коштів без втрати прибутковості.

- розвиток міжбанківського ринку – даний фактор сприяє швидкому перерозподілу між банками тимчасово вільних грошових ресурсів. З міжбанківського ринку для підтримки своєї ліквідності банк може залучити кошти на різний термін.

- ефективність наглядових функцій НБУ – визначає ступінь взаємодії органів державного нагляду із комерційними банками у частині управління ліквідністю. НБУ має можливість встановлювати певні вимоги до параметрів ліквідності (економічні нормативи), орієнтуючи фінансово-кредитні установи на їх дотримання.

Політика ліквідності має справу з вирішенням дилеми ліквідність-рентабельність. Тому перед банком постає завдання максимізації дохідності своїх операцій за наявності цього обмеження, причому має місце чітко виражений чинник невизначеності, оскільки керівництво банку не може з упевненістю передбачити, коли і в якому масштабі виникне проблема ліквідності. А коли вона виникне, можна тільки вжити заходів на основі заздалегідь створеного доробку – резервів, особливої структури активів та пасивів чи напрацьованих операцій.

Існує низка методів управління ліквідністю. Вони засновані на управлінні активами, пасивами або й тими та іншими одночасно. Економічна доцільність застосування того чи іншого методу управління ліквідністю обумовлена характеристиками банківського портфеля, особливостями банківських операцій, середовищем, у якому діє банк.

У процесі управління активами та пасивами банку менеджери повинні одночасно вирішувати наступні традиційно визначені завдання, звані функціями управління банківською ліквідністю:

- задоволення попиту кредит;
- задоволення побажань вкладників щодо вилучення депозитів;
- збереження коштів за рахунок прибуткового продажу активів;
- обмеження вартості ресурсів, що залучаються на ринку;
- оптимізація сукупного прибутку банку.

На основі аналізу існуючих теорій управління ліквідністю та реальної банківської практики можна визначити альтернативні підходи до підтримці платоспроможності банку: його менеджери повинні або завжди мати в запасі

необхідний обсяг платіжних коштів (ліквідних активів), або можливість залучити їх у будь-який момент, коли це буде потрібно, на фінансових ринках.

Дані альтернативи визначають зміст основних стратегій управління ліквідністю: стратегії управління активами, стратегії управління пасивами, стратегії управління активами та пасивами – табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Основні стратегії управління ліквідністю банку

Вид стратегій	Зміст стратегії
1. Управління активами	Накопичення банком ліквідних коштів у вигляді грошових коштів та легко реалізованих цінних паперів. Властивості ліквідних активів: - наявність ринку для їх швидкого перетворення на гроші; - стабільність цін на ринку; - оборотність, тобто можливість відшкодування початкових, інвестування цій мінімальним ризиком.
2. Управління пасивами	Запозичення швидкоореалізованих коштів у кількості, необхідній для покриття попиту ліквідні кошти. Джерела залучення таких ресурсів: - позики на міжбанківському ринку; - угоди «репо»; - облік векселів та отримання позик у НБУ; - продаж банківських акцептів; - випуск комерційних паперів; - отримання позик на ринку євродоларів; - випуск капітальних нот та облігацій.
3. Управління активами і пасивами	Накопичення ліквідних активів для задоволення очікуваного попиту на них. Купівля активів на ринку у разі виникнення несподіваних потреб у ліквідності

Складено автором

У сучасній практиці банки найчастіше використовують останній вид стратегії управління ліквідністю, оскільки він дозволяє одночасно враховувати сильні сторони стратегій управління активами та управління пасивами,

нівелюючи їх негативні наслідки (зниження рівня прибутковості при створення надмірних резервів ліквідності та високий рівень процентного ризику та ризику неплатоспроможності при орієнтації на підтримання ліквідності через купівлю активів на грошовому ринку в моменти утворення розривів ліквідності).

Управління ліквідністю для банку – основа його існування, особливо в умовах сучасної кризи ліквідності. Підтримання необхідного рівня ліквідності дає можливість кредитній організації не тільки відповідати за своїми зобов'язаннями різного рівня, але й здійснювати динамічний розвиток, спрямований на отримання необхідної норми прибутку. Ось чому процес управління ліквідністю є частиною комплексного процесу і торкається всіх аспектів діяльності банку.

Сутність проблем управління ліквідними коштами банку може бути представлена двома короткими твердженнями.

1. Попит на ліквідні кошти банку рідко буває, дорівнює їх пропозиції в будь-який момент часу. Банк повинен постійно мати справу з дефіцитом ліквідних коштів чи з надлишком.

2. Існує дилема між ліквідністю та прибутковістю банку. Більшість банківських ресурсів призначається задоволення попиту на ліквідні кошти, менша частина – для досягнення бажаної прибутковості банку (при постійних інших чинниках).

Таким чином, забезпечення оптимального рівня ліквідності є постійною проблемою в управлінні банком і завжди спрямоване збільшення його прибутковості. Управлінські рішення щодо величини ліквідних коштів не можуть бути відокремлені від інших видів послуг та діяльності інших підрозділів банку.

Висновки до розділу 3

Імовірність дефолту банківської установи може служити важливим індикатором небезпеки як для самого банку, так і для фінансової системи та економіки у цілому.

Logit-модель є одним з типів моделей для бінарного прогнозування, тобто вона використовується для вирішення задач, де результат може приймати одне з двох можливих значень, таких як дефолт або не дефолт.

На підставі узагальнення інформації щодо діяльності банків, які виявилися неплатоспроможними, та їх у подальшому було ліквідовано, а також нормально функціонуючих банків, було обчислено низку фінансових показників та побудовано logit-регресію для визначення імовірності настання дефолту. Перевірка економетричної моделі підтвердила її адекватність та точність (97,43 %). Крім того, було здійснено апробацію побудованої моделі визначення імовірності дефолту на прикладі АТ КБ «Приватбанк». Зроблено висновок про те, що АТ КБ «Приватбанк» залишиться стабільно функціонуючим у фінансовому аспекті, у середньостроковій перспективі дефолт даному банку не загрожуватиме при інших рівних умовах. Таким чином, у випадку визначення імовірності банкрутства банку, logit-модель може бути використана для оцінки ймовірності того, що банк стане неплатоспроможним.

Переваги logit-моделі для визначення імовірності банкрутства банку полягають у наступному: гнучкість; добре підходить для бінарних подій, таких як банкрутство/дефолт; інтерпретованість. Разом з цим у використанні logit-моделі для визначення імовірності банкрутства є і певні недоліки, які потрібно враховувати: лінійність; залежність від даних; наявність у даних сплесків; відсутність інтеракцій.

Тому при виборі моделі доцільно звертати на конкретний контекст, властивості даних і вимог задачі. У деяких випадках комбінація різних методів може бути більш ефективною для цілей прогнозування.

З метою підвищення рівня безпеки фінансово-кредитної установи запропоновано використання до управління банківськими активами портфельного підходу. Визначено, що особливостями портфельної концепції управління банківськими активами є: наявність у кожної фінансово-кредитної установи стратегії, орієнтованої досягнення підвищених кількісних і якісних результатів діяльності у порівнянні з конкурентами; активне залучення кожного співробітника до управлінського процесу, наявність корпоративної банківської культури; акцент на всебічному аналізі інформації (потенційний портфель, місце фінансово-кредитної установи на фінансовому ринку); ефективні способи акумуляції і обробки інформації (формування управлінської інформаційної системи).

Формування і втілення цілісної системи портфельного управління банківськими активами з використанням позитивного досвіду іноземних банків дозволить фінансово-кредитним установам підвищити рівень конкурентоспроможності, сприятиме розвитку у цілому національної банківської системи та економіки.

З метою забезпечення безпеки банківської діяльності обґрунтовано пропозиції щодо організації управління ліквідністю. Управління ліквідністю для банку – основа його існування, особливо в умовах сучасної кризи ліквідності. Підтримання необхідного рівня ліквідності дає можливість кредитній організації не тільки відповідати за своїми зобов'язаннями різного рівня, але й здійснювати динамічний розвиток, спрямований на отримання необхідної норми прибутку. Ось чому процес управління ліквідністю є частиною комплексного процесу і торкається всіх аспектів діяльності банку.

ВИСНОВКИ

Фінансова безпека банку - це стан, при якому банк може забезпечити стабільність та ефективність своєї діяльності в умовах різних економічних чинників та ризиків. Це включає в себе низку аспектів, спрямованих на запобігання можливим фінансовим труднощам та збереження довіри клієнтів і учасників ринку.

Основні елементи фінансової безпеки банку включають: забезпеченість капіталом (банк повинен мати достатньо власних коштів (капіталу), щоб витримати можливі втрати та ризики); ефективне управління ризиками (управління різними видами ризиків, такими як кредитний ризик, ринковий ризик, оперативний ризик, ризик ліквідності, є ключовим для фінансової безпеки); забезпечення необхідного рівня ліквідності (банк повинен мати достатньо ліквідних активів, тобто активів, які можуть бути легко перетворені в готівку, щоб забезпечити спроможність виплати в разі потреби); дотримання нормативних вимог (банки повинні дотримуватися правових норм, встановлених регуляторами, які регулюють фінансовий сектор, це включає відповідність капітальним вимогам, нормативам ліквідності та іншим стандартам); захист від кіберзагроз (в умовах зростаючої кількості кіберзагроз важливо забезпечити безпеку банківської інформаційної системи, щоб уникнути втрат коштів та зберегти конфіденційність клієнтських даних).

Актуальність загроз фінансовій безпеці комерційних банків визначається сучасним економічним контекстом. Глобальні фінансові ринки, економічна нестабільність, технологічні інновації та зміни в регуляції є ключовими факторами, які можуть впливати на безпеку банківської системи. Серед великої кількості загроз, на які може наражатися банк, можна виділити найбільш актуальні у сучасних умовах: економічні загрози (світові економічні кризи, нестабільність національної економіки, нестабільність валютного курсу);

технологічні загрози та кіберзагрози (кібератаки та крадіжки банківської інформації, технологічної збої у роботі інформаційних систем банку); законодавчі та регуляторні обмеження; кредитний ризик та ризик платоспроможності; операційні ризики та ін.

Детально було розглянуто та проаналізовано динаміку кредитно-інвестиційної безпеки банківського сектора України. Дані з таблиці вказали на неоднозначну динаміку сукупного обсягу наданих кредитів. У 2020, 2021 та 2023 роках спостерігається від'ємний темп зростання, що свідчить про зменшення обсягу кредитів. Частка кредитів відносно активів у 2022 та 2023 роках склала відповідно 51,87% і 44,02%, вказуючи на знижену кредитну активність банків. Тим не менше, кредитно-інвестиційний портфель банків в Україні показує поступовий ріст і у 2023 році становить 2 058 787 млн. грн, що на 8,63% більше, ніж у попередньому році. Загальна динаміка кредитно-інвестиційного портфеля банків у 2023 році свідчить про стабілізацію та зростання у порівнянні з попереднім роком. Це може вказувати на певну адаптацію банків до змін на фінансовому ринку. Негативна тенденція у сукупному обсязі наданих кредитів може виникати з різних факторів, таких як економічна нестабільність чи зміни в кредитних політиках.

На підставі узагальнення інформації щодо діяльності банків, які виявилися неплатоспроможними, та їх у подальшому було ліквідовано, а також нормально функціонуючих банків, було обчислено низку фінансових показників та побудовано logit-регресію для визначення імовірності настання дефолту. Перевірка економетричної моделі підтвердила її адекватність та точність (97,43 %). Крім того, було здійснено апробацію побудованої моделі визначення імовірності дефолту на прикладі АТ КБ «Приватбанк». Зроблено висновок про те, що АТ КБ «Приватбанк» залишиться стабільно функціонуючим у фінансовому аспекті, у середньостроковій перспективі дефолт даному банку не загрожуватиме при інших рівних умовах. Таким чином, у випадку визначення

ймовірності банкрутства банку, logit-модель може бути використана для оцінки ймовірності того, що банк стане неплатоспроможним.

З метою підвищення рівня безпеки фінансово-кредитної установи запропоновано використання до управління банківськими активами портфельного підходу. Визначено, що особливостями портфельної концепції управління банківськими активами є: наявність у кожної фінансово-кредитної установи стратегії, орієнтованої досягнення підвищених кількісних і якісних результатів діяльності у порівнянні з конкурентами; активне залучення кожного співробітника до управлінського процесу, наявність корпоративної банківської культури; акцент на всебічному аналізі інформації (потенційний портфель, місце фінансово-кредитної установи на фінансовому ринку); ефективні способи акумуляції і обробки інформації (формування управлінської інформаційної системи).

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Коховіхіна О. О. Фінансова безпека: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021. С. 30-33
2. Самура Ю. О., Кульчицька Н. С. Формування системи безпеки в банківських установах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 550 URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/109.pdf>
3. Гребенюк, Н. О. Фінансова безпека банків: система розпізнавання загроз та усунення ризиків. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія економічна*. 2017. Вип. 91. С. 53-64. DOI: <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/view/8050>
4. Барилюк, М. М. Теоретичні аспекти визначення сутності поняття фінансова безпека комерційного банку. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип.15. С. 180. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/15_2017/38.pdf
5. Вудвуд В.В., Стельмах Я.В. Фінансова безпека банків як один із складників фінансової безпеки держави. *Молодий вчений*. 2019, №12 (76). С. 25. DOI: 10.32839/2304-5809/2019-12-76-5
6. Коковіхіна, О.О., Малервейн А. А. Фінансова безпека банку. *The VI International Scientific and Practical Conference «Scientific discussions and solution development», Graz, Austria*. 2022. С. 55
7. Костюченко О. Є, Паталах В. І. Забезпечення фінансової безпеки банківської системи як складова фінансової безпеки держави. *Серія економічні науки: ХНІ*, 2015. Вип. 7. С. 24-27
8. Курносова, Ю. А., Масюк, Ю. В. Шляхи стабілізації фінансової безпеки банківських установ. *Молодий вчений*, 2017. Вип. 52 Ч. 12. С. 681. DOI: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/282>
9. Лісняк А. Є. Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банку: науковий вісник УжНУ. *Міжнародні економічні відносини та світове*

господарство. 2018. Випуск 22 Ч 2. С. 71-77. DOI: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24339>

10. Тітков К.О., Литвинчук І.В. Забезпечення фінансової безпеки банківської установи: Житомирський державний технологічний університет. 2015. С. 1-2. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/530/1/147.pdf>

11. Лісняк А. Є. Чинники фінансової безпеки банків. *Вісник університету банківської справи*. 2017. № 3 (30). С. 79.

12. Руда, О. Л. Концептуальні засади безпеки банківської таємниці. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. С. 8. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.11.89

13. Коковіхіна О.О., Олійник А. Ю. Ідентифікація загроз фінансовій безпеці банків. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 50. С. 330. DOI:10.18664/338.47:338.45.v0i50.53248

14. Барилук М. М. Організаційно-економічний механізм забезпечення фінансової безпеки комерцій-ного банку: дис. . канд. екон. наук. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. С. 31

15. Єгоричева, С., Онищенко, С. (2023). Менеджмент інформаційних ризиків банків як умова зміцнення їх фінансової безпеки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. №8 С. 228. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-37>

16. Ситник Н. С., Башко Л. М. Фінансова безпека банків як передумова стабільного розвитку банківської діяльності України. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 6. С. 2015

17. Федорущенко, Б. В., Барановський, О. І. (2021). Формування системи забезпечення фінансової безпеки банківського сектору. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, Том 5(№40), С. 18 <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v5i40.244854>

18. Боженко В.В., Кушнерьов О.С., Кільдей А.Д. Детермінанти поширення кіберзлочинності у сфері фінансових послуг. *Economic forum* 1. №. 4

(November 24, 2021): С. 119 URL: <http://dx.doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-4-16>

19. Крутько, М. А. Нормативно-правове регулювання фінансової безпеки держави та механізм її забезпечення в Україні." *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія*. 28, по. 29 (January 26, 2022): С. 126. URL: <http://dx.doi.org/10.32837/npnuola.v28i29.724>

20. Semenenko O., Abramova M., Mytchenko S. Щодо ролі та значення банківської системи як інструменту забезпечення воєнно-економічної безпеки України. *Journal of Scientific Papers "Social development and Security*. 2021. Випуск 11(5) С. 190–203. URL: <http://dx.doi.org/10.33445/sds.2021.11.5.18>

21. Дубницький В. П. Економіко-правові питання організації фінансової безпеки. *Актуальні питання фінансової безпеки*: Вінниця, 2023. С. 121

22. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення питань організації корпоративного управління в банках та інших питань функціонування банківської системи. Проект від 12.11.2020 № 4367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-20#Text>

23. Петик Л. О., Янісів Ю. В. Аналіз банківських ризиків на основі результатів економічних нормативів НБУ: електронне фахове видання. *Ефективна економіка*. 2021. №11. С. 1-7. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.11.90

24. Практика та шляхи вдосконалення страхування вкладів фізичних осіб. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/20189/>

25. Устинова І.П., Пивовар Ю. І. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни фінансова безпека: конспект лекцій. 2016. С. 11-20

26. Офіційний веб-сайт Національного банку України. Основні показники діяльності банків. URL: <https://bank.gov.ua>

27. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. Показники діяльності банків. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/>

28. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. С. 1-9 DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.1

29. Офіційний сайт НБУ. Дані про обсяги кредитів та частку непрацюючих кредитів у розрізі банків України з 2006 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>

30. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-10>

31. Печенка О.І., Величко К.Ю., Дядін А.С. Міжнародні кредитнорозрахункові та валютні операції: курс лекцій за напрямом підготовки 7. Харків, 2015. С. 40

URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/79cbe8e0-4e83-4074-94bb6c4790ac3347/content>

32. Офіційний сайт НБУ. Пом'якшено обмеження в частині продажу безготівкової іноземної валюти громадянам для мінімізації множинності обмінних курсів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pomyaksheno-obmejennya-v-chastini-prodaju-bezgotivkovoyi-inozemnoyi-valyuti-gromadyanam-dlya-minimizatsiyi-mnojinosti-obminnih-kursiv>

33. Ларіонова К. Л., Хмиз О. М. Оцінка рівня безпеки банківської системи України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4, том 1. С. 123-129. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/25-19.pdf>

34. Ткачук Н.В. Аналіз фінансової діяльності підприємств: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2023. С. 33

35. О. В. Аналіз рівня фінансової безпеки комерційних банків. *Modern engineering and innovative technologies*. Острог, 2023. С. 9
36. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Постанова Національного банку України. Класифікація від 11.06.2018 № 64
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v0064500-18>
37. Про затвердження Положення про економічні нормативи регулювання діяльності комерційних банків. Постанова Національного банку України. Положення від 21.12.1993 № 114 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114500-93#Text>
38. Офіційний сайт НБУ. Значення економічних нормативів по системі банків України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#2>
39. Фінансова звітність банку. Офіційний сайт ПриватБанку URL: <https://privatbank.ua/>
40. Заїраєв Є., ПриватБанк: Як війна змінила свідомість українського бізнесу URL: <https://forbes.ua/money/privatbank-yak-viyna-zminila-svidomist-ukrainskogo-biznesu-11072023-14594>
41. Жердецька Л. В., Постирнак І. С. Розвиток моделей прогнозування банкрутства банків. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаїв, 2016. Вип. 14. С. 796 – 801. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/159.pdf>
42. Кремень В. М. Логіт-модель прогнозування ймовірності банкрутства банків. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. Київ, 2018. № 3. С. 79 – 88. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/70382>
43. Овчарук І., Давидов С. Деякі аспекти побудови скорингових систем на основі машинного навчання. *Norwegian Journal of development of the International Science*. Oslo, 2022. No 6. С. 92 – 94. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.732721>

44. Інформація про дати прийняття рішень Національним банком про визнання банків неплатоспроможними та про ліквідацію, рішень ФГВФО про запровадження тимчасової адміністрації з 2014 року. Сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/reorganizat-liquidat/reorganiz-history#2022>

45. Гончаренко О. В., Лебідь К. Є., Коваленко А.О. Еволюція теоретико-методологічних підходів до управління портфельними активами банків. *Ефективна економіка (електронний журнал)*. Київ, 2012. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1035>

46. Антоненко В. М., Катранжи Л. Л. Сутність та перспективи впровадження портфельного (матричного) стратегічного планування діяльності комерційних банків України. *Економіка та суспільство : електронне наукове видання Мукачівського державного університету*. Мукачеве, 2017. № 8. С. 556 –562. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/94.pdf

47. Павленко Л. Д., Крухмаль О. В., Заріцька А. І. Інструменти управління ліквідністю банку в умовах трансформації міжнародних правових норм у національне законодавство. *Ефективна економіка (електронний журнал)*. Київ, 2021. № 1. DOI:10.32702/2307-2105-2021.1.75

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про фінансовий стан за 30 червня 2023 року

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Консолідований звіт про фінансовий стан станом за 30 червня 2023 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	30 червня 2023	31 грудня 2022
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	4	148 226	96 380
Кредити та аванси банкам	5	78 305	103 837
Кредити та аванси клієнтам	6	76 531	68 084
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		240 638	239 752
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	7	97 559	95 716
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7	142 952	143 920
- за амортизованою собівартістю	7	127	116
Поточні податкові активи	21	2 429	9 079
Відстрочені податкові активи	21	661	1 100
Інвестиційна нерухомість		2 155	2 155
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	8	1 469	1 392
Основні засоби	8	5 093	5 308
Інші фінансові активи	9	4 322	4 318
Інші нефінансові активи		9 017	9 189
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам	10	51	64
Загальна сума активів		568 897	540 658
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	11	85	-
Кошти клієнтів	12	487 965	471 863
Інші залучені кошти	13	400	128
Поточні податкові зобов'язання	21	4	3
Інші фінансові зобов'язання	14	2 653	2 647
Забезпечення у т.ч.:		5 574	5 804
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 144	1 280
- інше забезпечення		4 430	4 524
Інші нефінансові зобов'язання	15	2 561	2 274
Загальна сума зобов'язань		499 242	482 719
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал		206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	7, 8	(9 014)	(15 141)
Резерви та інші фонди банку		12 959	11 449
Накопичений дефіцит		(152 549)	(156 628)
Загальна сума власного капіталу, що відноситься до власників материнського Банку		69 653	57 937
Частки участі, що не забезпечують контролю		2	2
Загальна сума власного капіталу		69 655	57 939
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		568 897	540 658

Затверджено до випуску та підписано 21 серпня 2023 року.

Г. Бьорш
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Звіт про фінансовий стан за 31 грудня 2022 року

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Консолідований звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 392	1 291
Основні засоби	11	5 308	6 159
Інші фінансові активи	12	4 318	2 673
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 715
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 658	401 385
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 863	325 019
Інші залучені кошти	15	128	-
Поточні податкові зобов'язання	25	3	12
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	158
Інші фінансові зобов'язання	16	2 647	3 824
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 274	1 803
Загальна сума зобов'язань		482 719	334 470
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 141)	(4 064)
Резерви та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 628)	(156 976)
Загальна сума власного капіталу, що відноситься до власників материнського Банку		57 937	66 913
Частки участі, що не забезпечують контролю		2	2
Загальна сума власного капіталу		57 939	66 915
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 658	401 385

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Звіт про прибуток або збиток за 30 чевня 2023 року

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Консолідований звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 30 червня 2023 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	За поточний період з 1 квітня 2023 року до 30 червня 2023 року	З наростаючим підсумком з 1 січня 2023 року до 30 червня 2023 року	За порівняльний період з 1 квітня 2022 року до 30 червня 2022 року	З наростаючим підсумком з 1 січня 2022 року до 30 червня 2022 року
Процентні доходи в т.ч.:		15 409	30 127	9 022	17 505
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	16	14 255	27 825	7 820	15 101
- інші процентні доходи	16	1 154	2 302	1 202	2 404
Процентні витрати	16	(1 317)	(2 269)	(930)	(2 142)
Чистий процентний дохід		14 092	27 858	8 092	15 363
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	17	51	(769)	(5 670)	(7 542)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		14 143	27 089	2 422	7 821
Комісійні доходи	18	10 057	19 466	6 859	14 116
Комісійні витрати	18	(4 163)	(7 828)	(2 756)	(5 880)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		2 119	5 393	4 505	5 552
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти	19	4	(36)	903	(1 161)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7	310	439	-	7
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	(670)	1 855	(3 383)	(4 030)
Витрати на виплати працівникам		(2 548)	(4 905)	(2 690)	(5 087)
Амортизаційні витрати	8	(647)	(1 138)	(490)	(998)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	20	(2 987)	(4 885)	(2 192)	(4 580)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	20	(38)	4	(59)	(360)
- адміністративні та операційні витрати	20	(2 949)	(4 889)	(2 133)	(4 220)
Інші доходи		1 245	1 510	246	1 563
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(107)	(225)	(248)	(226)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(1)	-	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		-	1	-	3
Прибуток до оподаткування		16 755	36 735	3 176	7 099
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	21	(3 028)	(6 945)	(805)	(783)
Прибуток за звітний період		13 727	29 790	2 571	6 316
Прибуток, що відноситься до:					
- власників материнського Банку		13 727	29 790	2 571	6 316
Прибуток за звітний період		13 727	29 790	2 571	6 316

Затверджено до випуску та підписано 21 серпня 2023 року.

Г. Бюш
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмопенко
Головний бухгалтер

Звіт про прибуток або збиток за 30 червня 2022 року

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Консолідований звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 30 червня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	За поточний період з 1 квітня 2022 року до 30 червня 2022 року	З нарістаючим підсумком з 1 січня 2022 року до 30 червня 2022 року	За порівняльним період з 1 квітня 2021 року до 30 червня 2021 року	З нарістаючим підсумком з 1 січня 2021 року до 30 червня 2021 року
Процентні доходи в т.ч.:		9 022	17 505	8 780	17 222
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	16	7 820	15 101	7 536	14 735
- інші процентні доходи	16	1 202	2 404	1 244	2 487
Процентні витрати	16	(930)	(2 142)	(1 793)	(3 888)
Чистий процентний дохід		8 092	15 363	6 987	13 334
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	17	(5 670)	(7 542)	(40)	19
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		2 422	7 821	6 947	13 353
Комісійні доходи	18	6 859	14 116	8 378	15 977
Комісійні витрати	18	(2 756)	(5 880)	(2 793)	(5 362)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою	19	4 505	5 552	742	1 458
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти	20	903	(1 161)	810	1 292
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7	-	7	1	4
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	(3 383)	(4 030)	(130)	(6 770)
Витрати на виплати працівникам		(2 690)	(5 087)	(2 079)	(4 048)
Амортизаційні витрати		(490)	(998)	(525)	(1 018)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	21	(2 192)	(4 580)	(2 342)	(3 901)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	14, 21	(59)	(360)	(233)	(130)
- адміністративні та операційні витрати	21	(2 133)	(4 220)	(2 109)	(3 771)
Інші доходи	22	246	1 563	288	744
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(248)	(226)	10	14
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		-	(1)	(14)	(15)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		-	3	2	3
Прибуток до оподаткування		3 176	7 099	9 295	11 731
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	23	(605)	(783)	(27)	(36)
Прибуток за звітний період		2 571	6 316	9 268	11 695
Прибуток, що відноситься до:					
- власників материнського Банку		2 571	6 316	9 268	11 695
Прибуток за звітний період		2 571	6 316	9 268	11 695

Затверджено до випуску та підписано 24 жовтня 2022 року.

Г. Бурда
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Показники фінансової безпеки банківського сектору

Показники	2019	2020	2021	2022	09.2023
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	48,69	42,03	30,67	36,75	38,48
Кредити надані резидентам(усього), млн. грн.	971871	948386	1044049	1007648	975184
Кредити в іноземній валюті, надані резидентам, млн. грн.	358162	347912	301682	279444	256737
Депозити в іноземній валюті, залучені депозитними корпораціями від резидентів, млн. грн.	428955	507941	486876	683894	704715
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	26,9	27,3	23,48	34,5	36,7
Кредити, надані резидентам строком від 1 до 5 років, млн. грн.	307629	309305	356637	332196	319267
Кредити, надані резидентам строком понад 5 років, млн. грн.	190771	173337	148324	148740	150613
Депозити, залучені від резидентів строком від 1 до 2 років, млн. грн.	108142	129862	128628	116046	100624
Депозити, залучені від резидентів строком понад 2 років, млн. грн.	24442	16578	17678	15037	14100
Рентабельність активів, %	4,72	2,93	3,81	1,02	5,75
Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	83,50	68,49	61,96	40,86	36,43
Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань, %	0,94	0,86	0,89	0,92	0,89
Обсяг активів п'яти найбільших банків за розмірами активів, млн. грн.	806009	919241	1091240	1366790	1313276
Активи банків, усього, млн. грн.	1404000	1754736	1979298	2243915	2621025

Перелік індикаторів безпеки банківської системи України

Показники	Порогове значення	Ваговий коефіцієнт	Тип індикатора (Стимулятор/Дестимулятор або Змішаний)
9.1.1 Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	2% – оптимальне 3% – задовільне 7%- критичне	0,151	В
9.1.2 Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	90–110% – оптимальне 130% – задовільне	0,1425	А
9.1.3 Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	20–25% – оптимальне 26–30% – задовільне	0,1371	А
9.1.4 Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів і депозитів, разів	1–1,2% – оптимальне	0,1487	В
9.1.5 Рентабельність активів (ROA), %	1–1,5% – оптимальне	0,1496	А
9.1.6 Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань, %	80–100% – оптимальне	0,1359	А
9.1.7 Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %	Не більше 30	0,1351	В

Додаток 3

Індикатори рівня ФБСС України за період 2019-2023 рр.

Показники	2019	2020	2021	2022	09.2023
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	0,029	0,034	0,046	0,038	0,036
Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	0,740	0,385	0,320	0,154	0,134
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	0,840	0,908	1	0,736	0,718
Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів і депозитів, разів	0,160	0,180	0,170	0,165	0,151
Рентабельність активів (ROA), %	0,148	0,428	0,184	0,536	0,141
Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань, %	0,92	0,81	0,85	0,91	0,83
Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %	0,195	0,322	0,212	0,187	0,214
Інтегральний індикатор банківської безпеки	0,422	0,429	0,387	0,432	0,413

Додаток І

Розрахунок показників (пояснюючих змінних logit-моделі прогнозування банкрутства) за банками, що виявилися банкрутами, та діючими банками

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
22	Чист	-70298,4573	1153,856	302701,0241	1783,23008	4130,989	20353,75	2373,862	1620,36516	6256,00564	1146,99768	510,00117	51507,46	524,16261	8188,95636	-141143,7314	-280990	4616,408	-87766,6	-3066,87	-69769,8
23	Пояснююча змінна	Банк «Редовіц»	Інтеграл Банк	Дельта Банк	Златобанк	Банк «Кій»	Івекс Банк	Надра Банк	Банк «Національний кредит»	Банк «Фінанс і кредит»	Банк «Фінансова ініціатива»	Авант Банк	Банк «Михайлівський»	Фідобанк	Укріабанк	Банк «Хрещатик»	Платинум Банк	Юніон Банк	Апекс Банк	Діамантбанк	Фортуна-Банк
24	X1	-0,007795625	0,001239	0,005473955	0,00023507	0,001949	0,001846	7,63Е-05	0,000722389	0,000243216	8,80612Е-05	0,000161	0,022106	4,66779Е-05	0,001161721	-0,015605741	-0,00399	0,006421	-0,12161	-0,00043	-0,02181
25	X2	0,00076234	0,022759	0,052863702	0,00571864	0,003826	0,012903	0,00839	0,063019246	0,014208649	0,002200249	0,02421298	0,097787	0,015677187	0,011992991	0,009757605	0,002518	0,035288	0,009094	0,025119	0,001003
26	X3	-0,01506189	0,046679	-0,005493452	0,03186299	0,031124	0,047435	0,007298	0,019757536	0,011619865	0,072584551	0,01620929	0,029837	0,009868382	0,019759311	-0,00838875	0,121263	0,066552	0,076419	0,01845	0,027038
27	X4	-0,01347416	0,001559	0,005824189	0,00025027	0,003103	0,002115	8,76Е-05	0,00077536	0,000264934	0,000104606	0,00017921	0,028689	6,02995Е-05	0,001307262	-0,016636737	-0,04085	0,012257	-0,14858	-0,00046	-0,02642
28	X5	-0,01942831	0,006046	0,09102849	0,00387126	0,005244	0,014513	0,000589	0,010578464	0,002966869	0,000556766	0,0015842	0,096329	0,000206632	0,010434697	-0,251823214	-1,09799	0,013486	-0,66998	-0,00822	-0,12479
29	X6	0,48677134	0,291393	0,312149096	0,21959204	1,183011	0,012162	1,130188	0,967072696	0,580265781	0,561991751	0,01807211	0,993073	0,161555426	0,159078645	0,286005924	0,378325	0,045942	0,595913	0,133019	0,222287
30	X7	0	1,27242	0,045354082	0,2249946	0	0,13154	0,095034	0,751072072	0,001975933	0,000199767	1,05428378	1,973471	0,091764685	1,164569387	0,00442201	0,117156	0	0	0,72788	0,020253
31	X8	0,03702768	0,825555	0,695099504	0,75708041	0,321098	0,65961	0,481915	0,821444004	0,692082653	0,647418503	0,8069588	0,900943	0,747537396	0,910710685	0,790178974	0,823602	0,685553	0,701628	0,742398	0,753171
32	X9	-0,45943418	-1,69614	-0,937006784	-1,3981848	-1,48546	-1,46921	-1,12778	-1,223592608	-1,14226287	-1,807174406	-1,23386452	-1,46611	-1,156176802	-1,177929307	-0,915142295	-1,84522	-2,44437	-2,49386	-1,23441	-1,26394
33	X10	-11,1459961	-2,60411	-25,96637826	-4,5012443	-5,66691	-20,1792	-7,4002	-25,48201459	-9,30118447	-5,230944935	-20,1540524	-35,894	-8,153340658	-4,450064108	-2,468234959	-1,76236	-25,8235	-10,3398	-7,42131	-2,00215
34	X11	0,00031565	0,000587	0,000522095	0,00609126	0,037544	0,005998	0,001383	0,005660114	0,003829399	0,006141496	0,02839049	0,041609	0,007413068	0,003904108	0,005804842	0,010382	0,049676	0,002813	0,001029	0,014409
35	X12	0,02862209	0,171435	0,087423276	0,08690598	0,028188	0,073697	0,048333	0,225310225	0,078383943	0,124224553	0,19280734	0,112222	0,067680283	0,027572179	0,151166186	0,121008	0,098547	0,269765	0,310365	0,014615
36	X13	0,0012258	0	4,2968Е-05	0,00069539	0,001921	0	8,64Е-05	0,001396505	0,000277808	0	0,00331187	0,00076	0,000843673	0,000652981	0,000206625	0,000393	0,182953	0,000149	0,004188	2Е-06
37	X14	0,7094809	0,154067	0,998620277	0,00321292	0,700101	0,054788	0,42659	0,656890683	0,571469202	0,077811891	0,06472889	0,441399	0,2475980274	0,151765114	0,84517537	0,926622	0,737608	0,18991	0,101171	0,040002
38	X15	1,2007958	0,193796	1,062514049	0,00342062	1,114369	0,062772	0,490102	0,705036693	0,622500011	0,092431354	0,07205124	0,572858	0,311303416	0,170778297	0,901012001	0,9611	1,476748	0,232026	0,106778	0,048473
39	X16	0,69353224	0,257868	0,0698205	0,06464733	0,591266	0,145712	0,148884	0,073293794	0,089297567	0,187882121	0,11312335	0,297825	0,291821158	0,125280323	0,06065143	0,037208	0,908099	0,221765	0,055424	0,211747
40	X17	0,40951818	0,205004	0,06013452	0,06072183	0,371751	0,12718	0,12959	0,068288659	0,081977202	0,158165627	0,10162697	0,22948	0,225899039	0,111332545	0,061971019	0,035873	0,47614	0,181512	0,052513	0,174746
41	X18	-0,01009145	-0,04888	-0,03553968	-0,0225094	-0,04267	-0,0484	-0,0382	-0,097338186	-0,03778688	-0,043158442	-0,03655635	-0,10745	-0,062835551	-0,027515817	-0,050335625	-0,09572	-0,19628	-0,05797	-0,04253	-0,03562

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
22	Пояснююча змінна	ПРИВАТБАНК	ОЦАДБАНК	УКРЕКСИМБАНК	ПРОМІНВЕСТБАНК	РАЙФАЙДЕН БАНКАВЛЬ	АЛЬФА-БАНК	ПУМБ	УКРІМБАНК	ОТП БАНК	УКРІАБАНК	КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК	"ПІВДЕННИЙ"
23	X1	-0,614991999	0,002228322	-0,0063074	-0,1231545	0,068226105	-0,105118391	0,008237689	-0,021909285	0,038741567	0,00547086	0,02702062	0,00333498
24	X2	0,039829902	0,010113513	0,00568841	0,0084776	0,037968776	0,025028134	0,022017395	0,028923277	0,029399321	0,00640325	0,02041336	0,01630773
25	X3	0,018241725	0,027986284	0,02014936	0,044668	0,08796945	0,044919162	0,047859758	0,061248504	0,082349304	0,01348823	0,06230682	0,02181573
26	X4	-0,652553606	0,002398814	-0,0065214	-0,1448918	0,083188301	-0,114885555	0,009061023	-0,024088384	0,043194717	0,00603145	0,02946023	0,00370941
27	X5	-10,68418729	0,031352235	-0,1922359	-0,8208963	0,379330256	-1,236447443	0,090658036	-0,242191529	0,375785889	0,05886169	0,32629469	0,03303957
28	X6	0,263760734	0,339168947	0,37683832	0,9308129	0,609740803	0,719077538	0,611188129	0,501137291	0,683003551	0,41893449	0,56548483	0,73115815
29	X7	0,821901197	0,011686079	2,01130669	0,0902724	18,75438823	0,082663832	4,845386676	1062,411364	16615,81489	7,36452679	6,64763751	0,16632134
30	X8	0,872645709	0,739978836	0,54030254	0,3042016	0,952134631	0,817938125	0,819308252	0,882722529	0,978939649	0,94843589	0,91942893	0,66307719
31	X9	-1,138083939	-1,43206635	-1,3091905	-1,5795666	-4,030795019	-1,484765529	-1,731865716	-3,214395605	-2,704812974	-1,1522744	-2,88317279	-1,31488601
32	X10	-4,974081902	-3,69772723	-3,5896866	-7,3842875	-3,623465965	-6,205114271	-3,815556753	-5,303483123	-5,599715047	-4,2217073	-4,55795972	-3,48353275
33	X11	0,292744735	0,000570583	0,30063878	0,0005271	0,060364554	0,12685Е-05	0,204985869	0,084812352	0,056158952	0,39111527	0,02168895	0,00031846
34	X12	0,141739268	0,194928293	0,04112652	0,0647051	0,157100558	0,105072278	0,053327724	0,088342594	0,078159096	0,04623852	0,3524822	0,15028082
35	X13	0,018049072	0,00934885	8,7918Е-05	0,0815273	0,001907502	0	0,000549337	0,007119897	0,001134454	0,00296607	0,00770843	3,4622Е-05
36	X14	0,195007108	0,370987486	0,99273105	0,8815649	0,845126566	0,567206081	0,715292137	0,822643964	0,720699789	0,5635209	0,83495907	0,90309611
37	X15	0,206917476	0,399372388	1,02640847	1,037165	1,030465441	0,619908511	0,786783633	0,904464182	0,803540641	0,62126382	0,91034518	1,00448821
38	X16	0,061076579	0,076511749	0,03392401	0,1765043	0,2193031	0,052915842	0,099947269	0,09946006	0,114945021	0,1024681	0,09028719	0,11227167
39	X17	0,057560953	0,071073771	0,03281093	0,1500244	0,17985938	0,080016465	0,09086551	0,09046264	0,103094788	0,09294428	0,08281047	0,10093907
40	X18	-0,042212769	-0,02648889	-0,0096847	-0,0409427	-0,069145849	-0,061779832	-0,041760159	-0,044987569	-0,059287201	-0,0396158	-0,0371439	-0,03169014

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
	Пояснююча змінна	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	УНІВЕРСОЛ БАНК	КРЕДОБАНК	ПРАВЕКС БАНК	ПРОКРЕДИТ БАНК	БАНК ВОСТОК	ПРЕУСБАНК МІБ	ТАСКОМБАНК	ІДЕА БАНК	АНДЕНТ БАНК	БАНК АЛЬОНС	ІНГ БАНК УКРАЇНА	ОТП БАНК
41														
42	X1	-0,014565922	0,015143825	0,02396078	-0,133616	0,024811653	0,012283853	0,001215804	0,000709082	0,015892699	0,03635741	0,15987467	0,04557441	0,07387069
43	X2	0,010992029	0,013334565	0,02574564	0,0362537	0,012590328	0,016638612	0,016649169	0,00905224	0,061416907	0,08488481	0,01099219	-0,00827493	0,00390027
44	X3	-0,025863892	0,056870147	0,07979146	0,0763816	0,058839518	0,046421845	0,023919426	0,037831773	0,151840369	0,1482133	0,07549327	0,07812756	0,08115767
45	X4	-0,015700835	0,01788922	0,02658908	-0,1796114	0,027697792	0,013171007	0,001438924	0,000770903	0,017363535	0,0413118	0,39967088	0,05080179	0,08280288
46	X5	-0,20151067	0,098678399	0,24239837	-0,5217685	0,238113227	0,18237008	0,007840847	0,008842143	0,187616743	0,30316323	0,26646481	0,21163843	0,68479386
47	X6	0,585841343	0,770060786	0,56415814	0,2998452	0,727658604	0,684563561	0,381154947	0,749669054	0,789475126	0,84135949	1,47237832	0,89356616	0,27641284
48	X7	784,4909703	0	0,04118663	0	0	1,32212096	0,010527247	0	0	0	0	0	0,14672152
49	X8	0,968958524	0,981633826	0,79878916	0,9172309	0,896175404	0,857796816	0,61523531	0,76697869	0,931153577	0,95326642	0,79269492	0,33334823	0,96531242
50	X9	-0,717186216	-2,08681572	-3,1494286	-2,7068722	-2,033022886	-1,817168104	-1,49709856	-1,521849543	-2,229997585	-1,9308891	-7,23331956	-10,426714	-4,22845672
51	X10	-2,577177548	-4,65796539	-5,1508655	-4,203628	-4,508885693	-2,898443216	-4,988392832	-2,607094189	-13,55649573	-20,563031	-7,48842835	-0,22724993	-3,75047999
52	X11	5,326638-05	0,127752943	0,13047892	0,3844496	0,08252728	0,081444012	0,165551092	0,053454912	0	0,00474122	0,19842432	0	0
53	X12	0,228700434	0,117819841	0,12534435	0,2243348	0,309318475	0,12202631	0,378352124	0,131398195	0,093569896	0,0819923	0,18609367	0,29725761	0,30246795
54	X13	7,27767-05	0,000189952	0,00056462	0,0107907	0	0	0,007214536	0,000107499	3,60872-06	0	0,01590896	0,00039337	0,00261196
55	X14	0,505673797	0,963823562	0,44614695	0,7810577	0,538711261	0,80588699	0,857019556	0,793967363	0	0,8583749	0,77277015	0,96856791	0
56	X15	0,54495901	1,138553312	0,49508554	1,0499257	0,601375199	0,864089113	0,104296702	0,80382919	0	0,97534494	0,931849	1,23438049	0
57	X16	0,07791565	0,181288109	0,10969164	0,3442358	0,116321399	0,072221396	0,183516403	0,087185112	0,092547898	0,13626918	1,49990117	0,27443777	0,1209165
58	X17	0,072283625	0,153466464	0,09898476	0,2560829	0,30421069	0,067356621	0,155060296	0,080193439	0,087803261	0,11992685	0,99598419	0,21534088	0,10778289
59	X18	-0,0504917	-0,08773273	-0,0640914	-0,1290691	-0,030625448	-0,047419048	-0,057547124	-0,05001083	-0,080016354	-0,0886166	-0,08575344	-0,01819387	-0,0098602